

PREIĻU NOVADA AINAVU IZVĒRTĒJUMS

IZSTRĀDĀTS PREIĻU NOVADA
TERITORIJAS PLĀNOJUMA IETVAROS

2025

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS UN IZSTRĀDES METODIKA	3
1. EIROPAS AINAVU KONVENCIJA	7
2. SASAISTE AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	7
2.1. Nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti.....	7
2.2. Reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti.....	8
2.3. Vietēja līmeņa plānošanas dokumenti	9
3. APZINĀTĀS AINAVU VĒRTĪBAS	11
3.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.....	11
3.2. Kultūras mantojums	15
3.2.1. Valsts nozīmes kultūras mantojums.....	15
3.2.2. Pašvaldības nozīmes kultūras mantojums.....	17
4. AINAVU AREĀLI, TO RAKSTUROJUMS, VĒRTĪBAS UN REKOMENDĀCIJAS	22
5. AUGSTVĒRTĪGĀS AINAVAS	44
5.1. Augstvērtīgie ainavu elementi.....	44
5.2. Augstvērtīgās ainavu telpas.....	47
5.2.1. Kultūrvēsturiski augstvērtīgās ainavu telpas.....	49
5.2.2. Augstvērtīgās dabas ainavu telpas.....	54
5.2.3. Vizuāli augstvērtīgās ainavu telpas.....	56
6. KOPSAVILKUMS AINAVU PĀRVALDĪBAI UN ATTĪSTĪBAI.....	64
PIELIKUMI.....	67
1.Pielikums. Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi	67
2.Pielikums. Preiļu novada ainavu areālu kvalitātes mērķi	72
3.Pielikums. Ainavisko ceļu posmu raksturīgie skatu punkti (skatīt kopā ar attēlu)	79

IEVADS UN IZSTRĀDES METODIKA

Preiļu novada ainavu izvērtējuma izstrāde uzsākta ar **Preiļu novada pašvaldības domes** 2022. gada 29. decembra sēdes **lēmumu** Nr.26 "Par Preiļu novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu" (protokols Nr. 26, 31. §). Šī lēmuma pielikuma "Darba uzdevums Preiļu novada teritorijas plānojuma izstrādei" 4.22. punkts paredz teritorijas plānojuma izstrādes procesā, piesaistot ainavu jomas ekspertu, veikt:

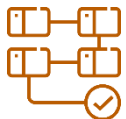
1. visaptverošu ainavu apzināšanu un izpēti, kas sniedz priekšstatu par novadam nozīmīgo ainavu attīstību, to vērtībām un iespējamajiem draudiem;
2. ainavu novērtēšanu, ņemot vērā dabas, apbūves un kultūrvēsturiskās vērtības, kā arī to nozīmi novada sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšanā;
3. noteikt teritorijas plānojumā pašvaldības nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas, objektus un ceļu posmus, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļaujot specifiskas prasības to saglabāšanai un attīstībai.

Preiļu novada ainavu izvērtējuma **izstrādes vadītāja** – Preiļu novada pašvaldības Attīstības, investīciju un inženiertehniskās daļas teritorijas plānotāja Tatjana Kārkliece. Preiļu novada ainavu izvērtējuma **izstrādātājs** – SIA "Reģionālie projekti", projekta vadītāja – Santa Pētersone, ainavu arhitekte Vita Jumtiņa.

Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likuma¹ 1. pantu **tematiskais plānojums** ir teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā, atbilstoši plānošanas līmenim, risināti specifiski jautājumi, kas saistīti ar atsevišķu nozaru attīstību (piemēram, transporta infrastruktūra, veselības aprūpes iestāžu un izglītības iestāžu izvietojums) vai specifisku tematu (piemēram, inženiertīklu izvietojums, ainaviski vērtīgas teritorijas un riska teritorijas).

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi"² nosaka īpaši vērtīgās ainavu telpas, galvenās vērtības, ainavu struktūras raksturīgos elementus, publiski pieejamus skatupunktus un perspektīvas, ainaviskus ceļus, objektus ar kultūrvēsturisko vērtību un citu nozīmīgu informāciju, ainavas vai tās vienību kvalitātes mērķus, ainavas kopšanas un uzturēšanas pasākumus, kas nepieciešami ainavas vai tās vienību kvalitātes mērķu sasniegšanai.

Preiļu novada ainavu izvērtējums (turpmāk Plāns) sastāv no paskaidrojuma daļas, ainavu telpisko vienību raksturojuma, novērtējuma un pārvaldības rekomendācijām, grafiskiem materiāliem, kuros attēloti ainavu areāli, augstvērtīgie ainavu elementi, augstvērtīgās ainavu telpas, pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskie un dabas objekti.

Plānā ir apkopotas ainavu vērtības spēkā esošajos Preiļu novada attīstības plānošanas dokumentos, analizēti dati, kas pieejami nacionālā, reģionālā un vietējā mērogā, kā arī dabā apsektas Preiļu novada dabas un kultūrvēsturiskās vērtības.

Plāna pamatā ir izmantota "Latvijas ainavu novērtēšanas metodika", kas izstrādāta Valsts pētījumu programmas "Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana" projekta Nr. VPP–VARAM–ITAZRI–2020/1–0002, "Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi" ietvarā³.

Dokumentā detalizēti aprakstītas četras ainavas ar nozīmīgām kultūrvēsturiskām un dabas vērtībām: Latgales ezeraines Rušona apkārtnē, Dubnas ieleja, Pelēču–Ārdavas pauguru un Stabulnieku agrārā ainavas. Katrai teritorijai ir definēti kvalitātes mērķi, kas ietver dabas vērtību saglabāšanu, skatu līniju aizsardzību un

¹ Likumi.lv., pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=238807>

² Likumi.lv., pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=256866>

³ Valsts Pētījumu programmas projektā (LandLat4Pol)

kultūrvēsturisko objektu izcelšanu. Plānošanas ietvaros rekomendēts uzturēt raksturīgo lauku ainavu, izvairīties no infrastruktūras izplešanās un saglabāt ekoloģiskos koridorus un nepieļaut liela mēroga objektu būvniecību, t.sk. vēja elektrostaciju būvniecību.

Papildus tam, rekomendācijas nosaka aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas stratēģijas, lai sabalansētu dabas, kultūrvēsturiskos un rekreācijas aspektus. Šāds plānojums paredz saglabāt ainavas struktūru un vērtības, vienlaikus nodrošinot to atbilstību mūsdienu prasībām un novada identitātes stiprināšanu.

1.attēlā redzamās vērtību grupas ir būtiskas ainaviski vērtīgo teritoriju izvērtēšanā un noteikšanā:

1. **Dabas vērtības un bioloģiskā daudzveidība:** Teritorijas ar augstu dabas daudzveidību un ekoloģisko vērtību, kas nodrošina dzīves vidi dažādām sugām un uztur ekoloģisko līdzsvaru.
2. **Kultūrvēsturiskās vērtības:** Objekti un teritorijas ar vēsturisku un kultūras nozīmi, kas saglabā vietējo identitāti un liecina par reģiona vēsturi.
3. **Zaļās infrastruktūras elementi:** Dabas un zaļās joslas, kas uzlabo dzīves kvalitāti un pilsētvides funkcionalitāti.
4. **Vizuāli estētiskās vērtības:** Ainavas estētiskā pievilcība un skatu līnijas, kas veido harmonisku un pievilcīgu vizuālo iespaidu.

Šo grupu mijiedarbība veido sabalansētu un ilgtspējīgu ainavu plānošanas pieeju.

Preiļu novads ir ainaviski bagāts ar unikālām dabas un kultūrvēsturiskām vērtībām, tostarp Latgales ezeraines ainava ir iekļauta Latvijas kultūras kanonā kā nozīmīga identitātes daļa un Aglonas bazilika iekļauta Latvijas ainavu dārgumu sarakstā.

Attēls 1. Vērtību grupas

Paziņojumi par Plāna izstrādes gaitu publicēti Preiļu novada pašvaldības tīmekļa vietnē www.preili.lv un informatīvajā izdevumā “Preiļu Novada Vēstis”.

Informācija par Plāna izstrādi pieejama Valsts vienotajā ģeotelpiskās informācijas portālā Ģeolatvija Preiļu novada teritorijas plānojuma izstrādes ietvaros https://geolatvija.lv/geo/tapis?documents=open#document_26226.

Dokumenta noformējumā izmantoti SIA “Reģionālie projekti” uzņemtie fotoattēli, Preiļu novada pašvaldības tīmekļa vietnēs publicētie fotoattēli, Preiļu novada pašvaldības darbinieku uzņemtie fotoattēli, Aglonas bazilikas vāka fotoattēls izmantots SIA “Studijas 3KM” (Sandras Poplavskas–Rimicānes, Jāņa Rimicāņa) fotoattēls⁴.

⁴ Ainavu dārgumi, pieejama: <https://ainavudargumi.lv/aglonas-bazilika/>

Terminu skaidrojums

Ainava – teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā⁵.

Ainavas kvalitāte – ainavas uztvere (vērtība) atbilstoši tās holistisko raksturu veidojošo dabas, kultūras uz psihoemocionālo iezīmju nozīmei un ieguvumiem sabiedrībai. Ainavu kvalitāte ir relatīva un nav absolūta, tā ir interpretējama noteikta mēroga (nacionāla, reģionāla vai lokāla) un konkrētās sabiedrības izpratnes kontekstā⁶.

Ainavas kvalitātes mērķis specifiskai ainavai nozīmē kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiezīmēm⁷.

Ainavu novērtējums – pēc vienotas metodikas sagatavots dažāda mēroga ainavu teritoriālo vienību raksturojums, kas ietver pamatinformāciju par konkrētās ainavu vienības reljefu, augsni, ūdeņiem, zemes izmantošanu, dabas un kultūras vērtībām, vizuāli estētisko kvalitāti, kā arī izmantošanas potenciālu, t.sk. priekšlikumus ainavu kvalitātes mērķim⁸.

Ainavu pārvaldība – no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmē darbības, lai nodrošinātu regulāru ainavas kopšanu ar mērķi virzīt un harmonizēt pārmaiņas, kuras rada sociālie, ekonomiskie un vides procesi (EAK definīcija).

Ainaviski vērtīgas teritorijas – teritorijas attīstības plānošanas procesā noteiktas teritorijas, kurās saskaņā ar sabiedrības un ekspertu vērtējumu rodams Latvijas, tās reģionu, novadu, cilvēku identitātei un vietu ilgtspējīgai attīstībai nozīmīgas ainavas⁹.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā saskaņā ar kompetentu valsts varas un pārvaldes institūciju lēmumu un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas¹⁰.

Kultūras mantojums – (1) pieminekļi, (2) ansambļi – atsevišķu vai apvienotu ēku grupas, (3) ievērojamas vietas – cilvēka radītas vai cilvēka un dabas kopīgi radītas, kā arī teritorijas, kas ietver arheoloģiski ievērojamas vietas¹¹.

Natura 2000 – aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, ko aizsargā ES tiesību akti.

⁵ Eiropas ainavu konvencija, pieejama: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1265>

⁶ Ainavu politikas ieviešanas plāns, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350823>

⁷ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

⁸ Ainavu politikas ieviešanas plāns, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350823>

⁹ Ainavu politikas ieviešanas plāns, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350823>

¹⁰ Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, pieejamas: <https://likumi.lv/doc.php?id=59994#piel0>

¹¹ Ainavu politikas ieviešanas plāns, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350823>

Lietotie saīsinājumi

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

EAK – Eiropas Padomes 2000. gada 20. oktobra Eiropas Ainavu Konvencija

ES – Eiropas Savienība

ĪADT – Īpaši aizsargājama dabas teritorija

LĢIA – Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra

LiDAR – Light Detection And Ranging – gaismas uztveršana un noteikšana¹²

NKMP – Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde

TIAN – Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

TIN – Teritorijas ar īpašiem noteikumiem

¹² LĢIA, pieejams: <https://www.lgia.gov.lv/lv/digitalie-augstuma-modeļi-0>

1. EIROPAS AINAVU KONVENCIJA

Ainavu plānošanas pamatā ir starptautiskais dokuments jeb vienošanās – EAK, kuru Latvijas Saeima ratificēja 2007. gada oktobrī.

Ainavām ir nozīmīga sabiedriskā loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, ainavas ir galvenais indivīdu un sabiedrības labklājības elements, un to aizsardzība, pārvaldība un plānošana ikvienam piešķir tiesības un atbildību.

EAK noteiktie pasākumi ainavu politikas veidošanai:

- izpratnes veidošana par ainavu vērtību, to lomu un izmaiņām tajās gan pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī privāto organizāciju un valsts iestāžu vidū;
- sabiedrības apmācība un izglītošana par ainavu politiku, aizsardzību, pārvaldību un plānošanu un ar to saistītās problemātikas izpratnes veidošanu;
- ainavu identificēšana, analīze, dokumentēšana, novērtēšana;
- ainavu kvalitātes mērķu noteikšana identificētajām un izvērtētajām ainavām;
- ainavu politikas īstenošana, ieviešot instrumentus ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

2. SASAISTE AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

2.1. Nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam¹³ izvirzīts mērķis – **saglabāt** Latvijas **savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas**. Lai to nodrošinātu, ir noteikti izcilo dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli, kurus ir nepieciešams apzināt, saglabāt, saprātīgi apsaimniekot un efektīvi izmantot.

Latvijas nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam¹⁴ noteiktie virzieni izcilo **dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju attīstībai** paredz:

- atbalstu pasākumiem, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un Latvijai tipiskās unikālās dabas un kultūrvēsturiskās ainavas, kā arī lai veidotu daudzfunkcionālu un produktīvu lauku teritoriju, vienlaikus nosakot saprātīgus kompensācijas mehānismus par ekonomiskās darbības ierobežojumiem;
- ainaviski vērtīgo teritoriju izpēti, definēšanu, ainavu plānošanu, degradēto ainavu sakārtošanu un reģenerāciju. Izmantošanas nosacījumu noteikšanu sabiedrībai nozīmīgām dabas un kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina to publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;
- sabiedrības iesaisti un izglītošanu par aizsargājamo dabas teritoriju un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanu un saglabāšanu sadarbībā ar zemes īpašniekiem (principa “dabas un kultūrvēsturiskās vērtības kā teritoriālās kopienas vērtība” iedzīvināšana), dabas un kultūrvēsturisko

¹³ Apstiprināta Latvijas Republikas Saeimā 20.06.2010., pieejama: <https://www.pk.gov.lv/lv/valsts-attistibas-planosana/latvijas-ilgtspejigas-attistibas-strategija>

¹⁴ Apstiprināts Latvijas Republikas Saeimā 02.06.2021., pieejams: <https://www.pk.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans>

resursu ilgtspējīga un saudzīga izmantošana teritoriju ekonomiskajai attīstībai un uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošanai.

Ainavu politikas ieviešanas plāna 2024.–2027. gadam¹⁵ mērķis:

ir sekmēt ainavu aizsardzības, plānošanas un attīstības pasākumus, tādējādi veicinot Latvijas daudzveidīgo dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu, veicinot valsts ilgtspējību.

Latvijas ainavu politikas mērķis ir daudzfunkcionālas un kvalitatīvas ainavas, kas visā Latvijā uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti, veicina vietu, reģionu un valsts ekonomisko aktivitāti un atpazīstamību, kā arī nodrošina bioloģisko daudzveidību

Mērķa sasniegšanai ir izvirzīti četri rīcības virzieni:

- 1) veidot izpratni un zināšanu par ainavām;
- 2) uzlabot ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu apmācību un ainavu pētniecību;
- 3) uzlabot ainavu pārvaldību;
- 4) uzlabot ainavu kvalitātes.

Kā nozīmīgs ainavu pārvaldības uzdevums izvirzās **ainavu novērtēšana reģionālā un vietējā mērogā.**

2.2. Reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti

Latgales stratēģijā 2030¹⁶ noteikta **Latgales identitāte** – *latgalietis ir lepns par Latgali. Latgaliešu valoda. Atšķirīgais, daudzveidīgais kultūrvēsturiskais mantojums. Cilvēciskais mērogs. Aglonas bazilika ir starptautiska mēroga reliģiskais centrs.*

Dokumenta lielais mērķis ir panākt straujāku reģiona ekonomisko attīstību, lai celtu cilvēku ienākumus, saglabātu un vairotu Latgales bagātīgo potenciālu un padarītu Latgali par pievilcīgu dzīves vidi arī nākamajām paaudzēm.

Latgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2021.–2027. gadam¹⁷ teikts, ka Latgales tipisko ainavas mozaīku veido daudzveidīgais reljefs, mežu, lauku, ezeru un pakalnijs, ko caurvij līkumainie lielceļi. Pietiekošu dabas resursu un ainavu saglabāšanu nodrošina apmēram 13% īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platība no reģiona kopējas platības. Reģiona teritorija ir ar ezeriem bagātākais reģions Latvijā, ar unikālam dabas vērtībām, izcili gleznainam un daudzveidīgam ainavām, kā arī ar senu un bagātu kultūrvēsturi.

Viens no būtiskiem dokumentā noteiktiem mērķiem pašvaldībām ir dabas ilgtspējīga apsaimniekošana, attīstot videi draudzīgu tūrisma un dabas infrastruktūru, izmantojot Latgales lielo virszemes ūdeņu daudzveidību, ainaviski pievilcīgo dabas vidi un ievērojamās valsts mežu platības.

¹⁵ Likumi.lv., pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350823>

¹⁶ Apstiprināta Latgales Plānošanas reģiona Attīstības padomē 01.12.2010., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?documents=open#document_22785

¹⁷ Apstiprināta Latgales Plānošanas reģiona Attīstības padomē 05.11.2021., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?documents=open#document_22175

2.3. Vietēja līmeņa plānošanas dokumenti

Preiļu novada Ilgtspējīga attīstības stratēģija no 2022. gada¹⁸ ilgtermiņa perspektīvā atbalsta *novadam raksturīgo dabas un kultūrvēsturisko ainavu saglabāšanu un pilnveidošanu un neatbalsta vēja elektrostaciju būvniecību apdzīvoto vietu tuvumā un ainavas negatīvu ietekmēšanu.*

Preiļu novadā izdalītas sešas **ainaviski vērtīgas teritorijas**:

- Dubnas un Kalupes upju ieleja un kultūrvēsturiskā ainava;
- Pilišķu kultūrvēsturiskā ainava;
- Ainaviskie ceļi – Preiļi–Pelēči un Pelēči–Ārdava;
- Aizsargājamais ainavu apvidus “Kaučers” (Natura 2000 teritorija);
- Aglonas bazilika kā Latvijas ainavu dārgums;
- Areāls novada dienvidaustrumos – Feimaņu ezers, Bicānu ezers, Rušona ezers, Jaunaglona, Aglona, Ciriša ezers.

Ainaviski vērtīgajās teritorijās ir saglabājama to ekoloģiskā, estētiskā, rekreatīvā un sociālā vērtība, nepieļaujot ainavu degradējošu būvju un infrastruktūras attīstību. Ainavas nepārtraukti mainās, tāpēc ilgtermiņā **būtiska ir ainavisko vērtību saglabāšana un izkopšana, skatu atsegšana, apauguma ierobežošana.**

Preiļu novada attīstības programmā 2022.–2029. gadam¹⁹ kā ainaviskā vērtība Preiļu novadā ir īpašā Latgalei raksturīgā **apdzīvojuma struktūra, mazie ciemi jeb sādžas, ainava un daba.**

Pelēču pagastā telpiskajā perspektīvā ir noteikti **divi ainaviskie ceļi: Preiļi–Pelēči un Pelēči–Ārdava.**

SPĒKĀ ESOŠO TERITORIJAS PLĀNOJUMU IZVĒRTĒJUMS

1

Aglonas novada teritorijas plānojumā²⁰ viens no izstrādes mērķiem ir *Saglabāt dabas, ainaviskos un kultūrvēsturiskos resursus, sekmējot apdzīvoto vietu kvalitātes paaugstināšanos.*

Teritorijas plānojumā noteiktas prasības ainavu aizsardzībai:

- izvēloties būvvieta vai transformējot lauksaimniecības zemes meža zemēs, ņem vērā ietekmi uz ainavu. Ēkām un būvēm saglabā novadam raksturīgo arhitektūru;
- problēmas objektus un degradētās teritorijas nojauc vai saved kārtībā saskaņā ar teritorijas plānojumā paredzēto atļauto izmantošanu.

Noteikta un Grafiskās daļas kartē attēlota **ainaviski augstvērtīgā teritorija ap Ciriša HES ūdenskrātuves Z daļu.**

TIAN nenosaka Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskās teritorijas.

¹⁸ Apstiprināta Preiļu novada domē 30.08.2022., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?documents=open#document_19389

¹⁹ Apstiprināta Preiļu novada domē 30.08.2022., pieejama: https://geolatvija.lv/geo/tapis?documents=open#document_19391

²⁰ Apstiprināts Aglonas novada domē 28.08.2013., pieejams: https://geolatvija.lv/geo/tapis?documents=open#document_192

2

Preiļu novada teritorijas plānojumā²¹ noteikti atsevišķi novada **areāli**, kuri turpmākā teritorijas plānošanas gaitā varētu tikt pētīti padziļināti un sekotu rīcības, kas sekmētu šo ainaviski vērtīgo teritoriju saglabāšanu:

- Jašas upes baseins Aizkalnē, Aizkalnes pagastā;
- Apkārtnē ap Anspoku kalniem, Preiļupītes apkārtnē, Preiļu pagastā;
- Strimēnu polderis, Pelēču pagastā;
- Pelēču ezera apkārtnē, Pelēču HES, Pelēču pagastā;
- Gornijašu kapsēta, Pelēču pagastā;
- Ošas upes teritorija un Jezufinovas parks, Saunas pagastā.

TIAN nenosaka Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskās teritorijas un Ainaviski vērtīgās teritorijas.

3

Riebiņu novada teritorijas plānojumā²² kā ainaviska vērtība noteikta **Latgalei tipiskā apdzīvojuma struktūra – atsevišķu viensētu un ciemu – sādžu mija**. Ainaviski vērtīgākajai teritorijai **Feimaņu paugurainē** ir noteikts ĪADT statuss – aizsargājamais ainavu apvidus “Kaučers”.

Dabas ainava, kultūras vēsturiskais mantojums, ĪADT, savstarpēji saistīto ezeru virkne raksturo galveno tūrisma attīstības potenciālu.

TIAN ir **noteiktas saudzējamas kultūrvēsturiski nozīmīgas ainaviskās teritorijas**:

- Muižas komplekss ar parku Galēnos, Galēnu pagastā;
- Riebiņu muiža un Pieniņu ezera apkārtnē, Riebiņu pagastā;
- Rušonas ezera apkārtnē, Salmeja ezera apkārtnē, Gaileiši un Geļenovas parks, Rušonas pagastā;
- Pastaru vējdzirnavu apkārtnē, Stabulnieku pagastā.

TIAN nenosaka Ainaviski vērtīgās teritorijas un Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskās teritorijas.

4

Vārkavas novada teritorijas plānojumā²³ noteikts **saglabāt dabas un kultūrvēsturisko mantojumu ar tās vērtībām un ainavisko un bioloģisko daudzveidību**.

TIAN nenosaka Ainaviski vērtīgās teritorijas un Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskās teritorijas. Grafiskajā daļā attēlotas Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskās teritorijas.

²¹ Apstiprināts Preiļu novada domē 01.08.2018., pieejams: https://geolativija.lv/geo/tapis?documents=open#document_10876

²² Apstiprināts Riebiņu novada domē 14.08.2012., pieejama: https://geolativija.lv/geo/tapis?documents=open#document_196

²³ Apstiprināts Vārkavas novada domē 29.12.2015., pieejama: https://geolativija.lv/geo/tapis?documents=open#document_2904

3. APZINĀTĀS AINAVU VĒRTĪBAS

Apzinātās ainavu vērtības ir ekspertu un / vai iedzīvotāju atzītas vērtības – tās ir īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, valsts nozīmes kultūras mantojums, kā arī pašvaldības nozīmes kultūras mantojums un dabas objekti.

3.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Novada teritorijā pēc DAP datiem ir **13 ĪADT²⁴** – viens aizsargājams ainavu apvidus, viens dabas parks, deviņi dabas liegumi, divi dabas pieminekļi – dendroloģiskie stādījumi (skatīt 1. tab. un 2. att.).

Tabula 1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

ĪADT nosaukums	Apraksts
Aizsargājamo ainavu apvidus “Kaučers” 	Aizsargājamā teritorijā atrodas 7 ezeri: Salmeja, Kaučera, Stupānu (Stuponu), Liminu, Meiraukas, Baibas un Asara (Esereiša) ezeri, kuri no kopējās aizsargājamo ainavu apvidus teritorijas platības sastāda 8 %. Teritorijā sastopams liels skaits aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu: • augi – lokanā najāda (<i>Najas flexilis</i>), apaļlapu dumbrene (<i>Pseudocalliergon trifarium</i>), platlapu vijzobe (<i>Tortula latifolia</i>), lielziedu uzpirkstīte (<i>Digitalis grandiflora</i>) u.c.; • bezmugurkaulnieki – divjoslu airvabole (<i>Graphoderus bilineatus</i>), zirgskābeņu zilenītis (<i>Lycaena dispar</i>), četrzobu pumpurgliemezis (<i>Vertigo geyeri</i>) u.c.; • abinieki un rāpuļi – lielais tritons (<i>Triturus cristatus</i>), sila ķirzaka (<i>Lacerta gailis</i>) u.c.; • putni – grieze (<i>Crex crex</i>), melnā dzilna (<i>Dryocopus martius</i>), pelēkā dzilna (<i>Picus canus</i>) u.c. Ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns.
Dabas parks “Ciriša ezers” 	Teritorija dibināta, lai aizsargātu Latgales augstienei raksturīgo ainavu ar tās dabas vērtībām. Bez Ciriša ezera ietilpst arī Ruskuļu ezers ar aizaugošo, seklo, pārpurvoto apkārtni, kurā konstatētas retas augu sugas. Nozīmīga Eiropas direktīvas biotopa – veci platlapju meži – aizsardzības vieta.
Dabas liegums “Ašenieku purvs” 	Nozīmīga augsto purvu, vairāku ligzdojošu putnu sugu un retu bezmugurkaulnieku sugu aizsardzības teritorija. No aizsargājamām putnu sugām sastopamas – mazais ērglis (<i>Aquila pomarina</i>), bezdelīgu piekūns (<i>Falco subbuteo</i>), rubenis (<i>Tetrao tetrix</i>), mežirbe (<i>Bonasa bonasia</i>), dzērve (<i>Grus grus</i>), dzeltenais tārtiņš (<i>Pluvialis apricaria</i>), lietuvainis (<i>Numenius arquata</i>), kuitala (<i>Tringa totanus</i>), purva tilbīte (<i>Tringa glareola</i>) u.c., no

²⁴ ĪADT, pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/darbibas-strategija>

ĪADT nosaukums	Apraksts
	bezmugurkaulniekiem – apšu zaigraibenis (<i>Limenitis populi</i>), apšu raibenis (<i>Nymphalis antiopa</i>), spilgtā purvuspāre (<i>Coenagrion pulchellum</i>).
Dabas liegums “Dubnas paliene” 	Nozīmīgākā dabas vērtība ir dabiskie zālāji, kas izveidojušies upes palienē dabas apstākļu un cilvēku saimnieciskās darbības mijiedarbībā. Teritorijas galvenās dabas vērtības ir ES nozīmes aizsargājamie biotopi: 6450 Palienu zālāji un 6510 Mēreni mitras pļavas, kā arī ar tiem saistīto reto un aizsargājamo sugu populācijas. Teritorijā sastopamas 4 īpaši aizsargājamās augu sugas: jumstiņu gladiolu (<i>Gladiolus imbricatus</i>), spilvaino ancīti (<i>Juncus conglomeratus</i>), rūgto drudzenīti (<i>Gentianella amarella</i>) un stāvlapu dzegužpirkstīti (<i>Dactylorhiza majalis</i>). Teritorijā sastopamas vairākas īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugas: zirgskābeņu zilenītis (<i>Lycaena hippothoe</i>), divjoslu airvabole (<i>Graphoderus bilineatus</i>), spilgtā purvuspāre (<i>Coenagrion pulchellum</i>), resnvēdera purvuspāre (<i>Coenagrion lunulatum</i>), raibgalvas purvuspāre (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), mainīgā spāre (<i>Sympetrum danae</i>), spožā skudra (<i>Lasius fuliginosus</i>) un blāvā briežvabole (<i>Dorcus parallelipipedus</i>). Teritorijā sastopama arī liela putnu sugu daudzveidība.
Dabas liegums “Jaša” 	Teritorija izveidota, lai saglabātu vienu no izcili reprezentatīvām nogāžu un gravu mežu teritorijām Austrumlatvijā. Konstatēti vismaz 8 Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājamie biotopi, tostarp arī avoksnāji, avotu purvi, upju straujtecēs, akmeņu sakopojumi upē. Sastopamas aizsargājamās augu sugas – villainā gundega (<i>Ranunculus lanuginosus</i>), spožais suņburkšķis (<i>Chaerophyllum aromaticum</i>), laksis (<i>Allium ursinum</i>) u.c. Specifisks mikroklimats Jašas upes kanjonveidīgajā gravā – paaugstināts gaisa mitrums – nodrošina lielu epifītisko sūnu, vārpstingliemežu un citu gliemju daudzveidību. Teritorijas meži atbilst ļoti vērtīgiem dabisko mežu biotopiem.
Dabas liegums “Jašas–Bicānu ezers” 	Liegums ietver Bicānu ezeru un mežus ezera pussalā un uz salām. Ozolu meži un jauktie platlapju meži ezera pussalā un uz salām ir vieni no bagātākajiem Dienvidlatvijā. Sastopamas 3 aizsargājamās augu sugas un Eiropā reta sūnu suga – zaļā divzobe (<i>Bidens radianta</i>). Teritorijai liela nozīme biotopu – dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, ozolu meži un jaukti platlapju meži saglabāšanā.
Dabas liegums “Lielais Pelečāres purvs” 	Teritorija ietver augsto purvu. Purva malās meži, kur ligzdo dažādu sugu dzeņi. Izcila putnu aizsardzības teritorija, sastopamas arī tādas aizsargājamās putnu sugas kā melnkakla gārgale (<i>Gavia arctica</i>), melnais stārķis (<i>Ciconia nigra</i>), peļu klijāns (<i>Buteo buteo</i>), mednis (<i>Tetrao urogallus</i>), rubenis (<i>Tetrao tetrix</i>), mazais ērglis (<i>Aquila pomarina</i>), pļavas lija (<i>Circus pygargus</i>) u.c. Konstatētas arī ES Biotopu direktīvas sugas: lielais tritons (<i>Triturus cristatus</i>) un zirgskābeņu zilenītis (<i>Lycaena hippothoe</i>).
Dabas liegums “Rušona ezera salas” 	Aizsargājamās 10 Rušonu ezera salas. To lielākā vērtība – platlapju meži, kas klāj daļu no salu platības. No Latvijā un Eiropā aizsargājamām augu sugām sastopamas – lielziedu uzpirkstīte (<i>Digitalis grandiflora</i>), mieturu hidrilla (<i>Hydrilla verticillata</i>),

ĪADT nosaukums	Apraksts
	gada staipekņis (<i>Lycopodium annotinum</i>), vāļīšu staipekņis (<i>Lycopodium clavatum</i>), ūdeņu ērkšķuzāle (<i>Xanthium strumarium</i>).
Dabas liegums “Pelēču ezera purvs” 	Neliela teritorija – nozīmīga pārejas purvu un slīkšņu aizsardzības vieta (kas veidojas, aizaugot Pelēču ezeram). Retas vaskulāro augu un sūnu sugas.
Dabas liegums “Mazā Kurtoša meži”	Sastopami ES aizsargājamie biotopi – staigājumu meži 9080*, purvaini meži 91D0*, veci vai dabiski boreāli meži 9010*. Teritorijā atrodas pūcēm, dzeņiem un citām īpaši aizsargājamām putnu sugām piemērotas dzīvotnes un lapkoku praulgrauža (<i>Osmoderma eremita (barnabita)</i>) potenciālā dzīvotnes teritorija. Tāpat teritorijā konstatētas sūnu sugas – kailā apaļlape (<i>Odontoschisma denudatum</i>), kas raksturīga mitriem egļu vai jauktu koku mežiem, dumbrājiem ar vidēji lielām kritālām. Uz trupošas koksnes, koku pakājē, retāk uz kūdras augsnes, purvu malās, sevišķi raksturīga purvainiem mežiem un Hellera ķīļlape (<i>Anastrophyllum hellerianum</i>), kura atrodama mitros boreālos mežos ar egli un egles kritālām.
Dabas liegums “Seksu ezers un meži”	Sastopami ES aizsargājamie biotopi – eitrofi ezeri ar iegrimušu ūdensaugu un peldaugu augāju 3150, veci vai dabiski boreāli meži 9010*, lakstaugiem bagāti egļu meži 9050, skujkoku meži uz osveida reljefa formām 9060, staigājumu meži 9080*, purvaini meži 91D0*. Teritorijā atrodas pūcēm, dzeņiem un citām īpaši aizsargājamām putnu sugām piemērotas dzīvotnes.
Dabas piemineklis – aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi “Vārkavas parks”	Aizsardzībā kopš 2001. gada. Parks ierīkots 19. gs., tā platība ir 2,55 ha. Lielākie ozoli ir ap 200 g. veci, pārējie stādījumi ierīkoti 19. gs beigās. Parkā aug vietējās koku un krūmu sugas – kļavas, oši, egles, apses, ozoli, trauslais vītols, liepas, gobas, lazdas, Eiropas segliņi, ievas u.c., kā arī parkā aug vairāk nekā 10 eksotu koku un krūmu sugas, nozīmīgākās no tām – aslapu kļava (<i>Acer negundo</i>), cukura kļava (<i>Acer saccharum</i>), pūkainais filadelfs (<i>Philadelphus pubescens</i>), smaržīgā apse (<i>Populus suaveolens</i>), sudrabvītols (<i>Salix alba</i>), Ungārijas ceriņš (<i>Syringa josikaea</i>), Krimas liepa (<i>Tilia x euchlora</i>), platlapu liepa (<i>Tilia platyphyllos</i>).
Dabas piemineklis – aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi “Jaunaglonas parks”	Aizsardzībā kopš 2001. gada. Kameņecas muižas parks, tā platība ir 3,2496 ha. Tajā ir viens dižkoks – parastā apse (<i>Populus tremula</i>) ar apkārtmēru 4,37 m.

3.2. Kultūras mantojums

3.2.1. Valsts nozīmes kultūras mantojums

Kultūras mantojums sastāv no uzkrātu resursu kopuma, kas saņemti mantojumā no pagātnes un kas, neatkarīgi no piederības, indivīdu un sabiedrības uztverē tiek uzskatīti par vērtību, pārliecības, zināšanu, tradīciju atspoguļotājiem un paudējiem. Tas ietver arī vidi, kas izveidojusies cilvēku un vietu mijiedarbībā, laikiem ejot.

Preiļi ir senais tirgotāju un amatnieku brīvciems. Kultūrvēsturiskais mantojums bagātina Preiļu novada zili – zaļo struktūru. Īpašā nozīme Preiļu novadā ir Aglonai – sakrālā ainava ar svētceļojumu galamērķi, Latgales un visas Latvijas katoļu centrs.

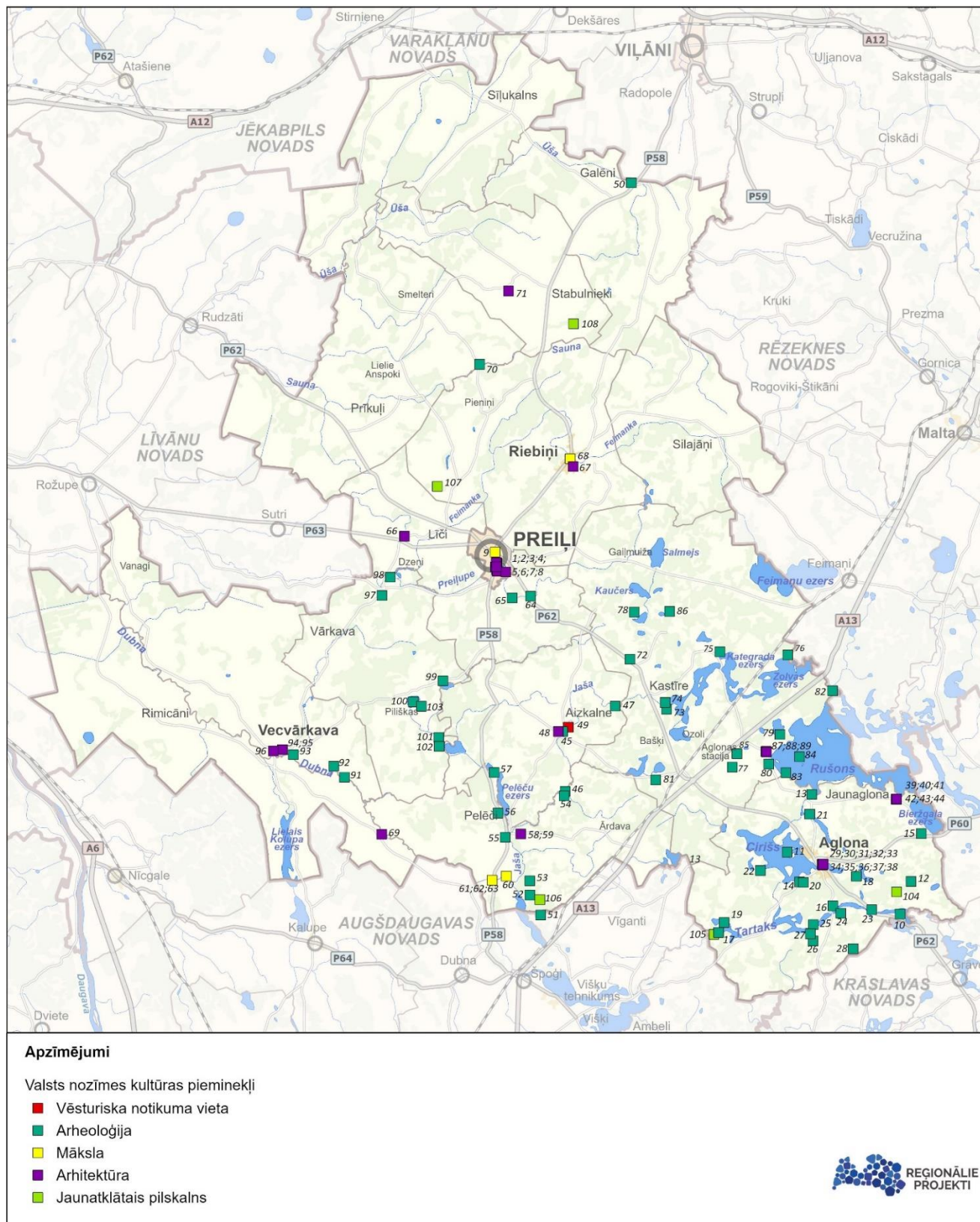
Kultūrvēsturiskais mantojums ainavā ir nozīmīgs ne tikai kā ainavas vizuālais elements, bet arī kā tūrisma piesaistes objekts un vietas attīstības resurss.

Balstoties uz NKMP datiem, Preiļu novadā atrodas **103 valsts aizsardzībā esoši kultūras pieminekļi** (skat. 3. att. un 1. pielikumu)²⁵:

- 1 vēsturiska notikuma vieta;
- 26 arhitektūras pieminekļi – galvenās ainavu dominantes baznīcas, pilis, muižu kompleksi;
- 58 arheoloģijas pieminekļi, kur īpašu vērtību ainavai piedod pilskalni;
- 18 mākslas pieminekļi.

Valsts aizsardzībā esošo kultūras pieminekļu saraksts ir papildināts ar jaunatklātiem pilskalniem – Liumonu, Rivarišku, Rumpu, Viduku, Vulānu. Kopš 2018. gada, kad LĢIA sagatavotais LiDAR zemes reljefa modelis par Latvijas austrumu daļu kļuva publiski pieejams, ir atklāts vairāk iepriekš nezināmu pilskalnu. Katru jaunatklāto pilskalnu uz vietas dabā ir pārbaudījis un par pilskalnu atzinis arheologs, Latvijas Kultūras akadēmijas profesors un NKMP eksperts Dr.hist., Dr.hab.art. Juris Urtāns.

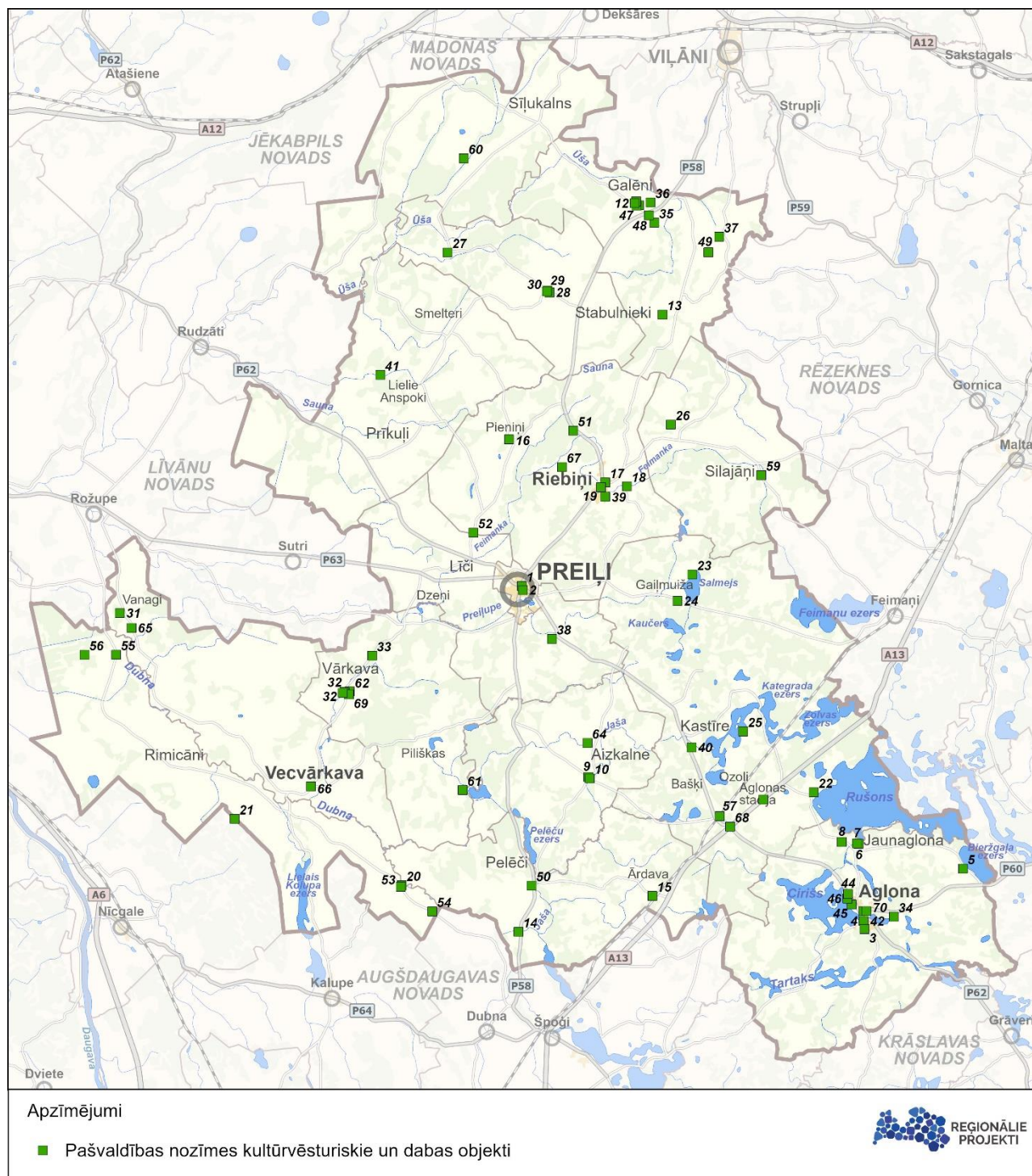
²⁵ Pieminekļu saraksts, pieejams: <https://mantojums.lv/cultural-objects>

Attēls 3. Valsts nozīmes kultūras pieminekļi Preiļu novadā

3.2.2. Pašvaldības nozīmes kultūras mantojums

Kultūrvēsturisko un ainavisko vērtību veido arī pašvaldības nozīmes dabas un kultūrvēsturiskie objekti un teritorijas. Pašvaldības nozīmes dabas un kultūrvēsturiskie objekti ir attēloti 4.att. un apkopoti 2.tabulā.

Attēls 4. Pašvaldības nozīmes kultūras pieminekļi Preiļu novadā

Tabula 2. Pašvaldības nozīmes dabas un kultūrvēsturiskie objekti

Nr. p.k.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Zemes vienības Nr.
Vēsturiskās ēkas			
1.	Preiļu Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīca	Tirgus laukums 11, Preiļi	76010031204
2.	Igora Pliča senlietu kolekcija un fotogrāfijas muzejs	Raiņa bulvāris 9, Preiļi	76010040207
3.	Aglonas katoļu ģimnāzija	Aloīza Broka iela 8, Aglona, Aglonas pagasts	76420040010
4.	Aglonas katoļu ģimnāzijas vecā ēka	Aloīza Broka iela 3, Aglona, Aglonas pagasts	76420040010
5.	Starodvorjes vecticībnieku lūgšanu nams	Aglonas pagasts	76420050263
6.	Aloīza Broka dzīvojamā māja	Daugavpils iela 34, Aglona, Aglonas pagasts	76420040350
7.	Kameņecas muižas apbūve	Jaunaglona, Aglonas pagasts	76420010044
8.	Kameņecas ūdensdzirnavas	Jaunaglona, Aglonas pagasts	76420010044
9.	Aglonas internātvidusskola	Rušonas iela 11, Jaunaglona, Aglonas pagasts	76420010268
10.	Aizkalnes krogs	Aizkalnes pagasts	76440030020
11.	Jasmuižas (Aizkalnes) Svētā Krusta pagodināšanas Romas katoļu baznīca	Aizkalnes pagasts	76440030018
12.	Vidsmuižas Romas katoļu baznīca	Galēnu pagasts	76480020013
13.	Galēnu muižas komplekss; Galēnu muižas parks	Galēnu pagasts	76480020147; 76480020149; 76480020150; 76480020034
14.	Makarovkas vecticībnieku lūgšanas nams	Galēnu pagasts	76480040270
15.	Nīdermuižas Kunga Jēzus Apskaidrošanas Romas katoļu baznīca	Pelēču pagasts	76560020335
16.	Jezufinovas muižas ēka (Ārdavā)	Pelēču pagasts	76560050218
17.	Pieniņu Jēzus Sirds katoļu baznīca	Riebiņu pagasts	76620010018
18.	Sv.Nikolaja Riebiņu pareizticīgo baznīca	Riebiņu pagasts	76620050133
19.	Skangeļu vecticībnieku lūgšanu nams	Riebiņu pagasts	76620060123
20.	Riebiņu Sv. Pētera un Pāvila Romas katoļu baznīca	Riebiņu pagasts	76620050535
21.	Arendoles Romas katoļu Svētās Dievmātes baznīca	Rožkalnu pagasts	76640060125
22.	Kalupes evaņģēliski luteriskā baznīca	Rožkalnu pagasts	76640040155
23.	Rušonas muiža	Rušonas pagasts	76700130053
24.	Tišinas vecticībnieku lūgšanas nams	Rušonas pagasts	76700020036
25.	Gailīšu muižas kungu ēka	Rušonas pagasts	76700010232
26.	Geļenovas muižas parks	Rušonas pagasts	76700090087
27.	Kostīgu vecticībnieku lūgšanu nams	Silajāņu pagasts	76760010193
28.	Vilciņu vecticībnieku lūgšanu nams	Stabulnieku pagasts	76800010180
29.	Polkoronas muižas saimniecības ēka, krogs	Stabulnieku pagasts	76800030290

30.	Polkoronas muižas saimniecības ēka	Stabulnieku pagasts	76800030157
31.	Polkoronas muižas ēka	Stabulnieku pagasts	76800030317
32.	Vanagu Svētās Annas Romas katoļu baznīca	Upmalas pagasts	76900010106
33.	Tautskolas ēka Vārkavas pagasta valdes māja (pagastmāja) Doktorāts	Vārkavas pagasts	76940010266 76940010267 76940010267
34.	Borkovas muižas klēts	Vārkavas pagasts	76940020226
Dabas objekti			
35.	Kristus Karaļa kalns	Aglonas pagasts	76420040294
36.	Indānu grava	Galēnu pagasts	76480020121
37.	Koku aleja, Bērzu iela	Galēnu pagasts	76480020548
38.	Koku aleja (Maltas Trūpu kapi– Briškas–Laimes)	Galēnu pagasts	76480030344
39.	Liels akmens	Preiļu pagasts	76580050130
40.	Riebiņu muižas parks	Riebiņu pagasts	76620020068
41.	Koku aleja (Kastīre–Geļenova– Šaures)	Rušonas pagasts	76700070150
42.	Dzelzavas trīsžuburu dižozols	Saunas pagasts	76740030139
Piemiņas vietas			
43.	Piemiņas zīme A. Brokam/Fašisma upuru piemiņas vieta	Aloīza Broka iela 8, Aglona, Aglonas pagasts	76420040010
44.	Mūkeņu un mūku atdusas vieta; Rakstnieces un skolotājas Rozālijas Tabiņas (Neaizmirstules) kapa vieta	Aglona, Aglonas pagasts	76420040006
45.	Otrā Pasaules karā kritušo karavīru kapi. Piemiņas plāksne Aglonas ciema iedzīvotājiem, kas piedalījās 2. pasaules karā. 1941.g. nošauto Aglonas ebreju piemiņas plāksne	Aglona, Aglonas pagasts	76420040451
46.	Rakstnieces un skolotājas Rozālijas Tabiņas (Neaizmirstules) piemiņas plāksne	Daugavpils iela 3, Aglona, Aglonas pagasts	76420040028
47.	Otrā Pasaules Karā Kritušo Karavīru Kapi	Galēnu pagasts	76480020181
48.	Piemineklis sarkanā terora upuriem „Baltais krusts”	Galēnu pagasts	76480020100
49.	Piemiņas akmens S.Belkovskim Maltas Trūpos	Galēnu pagasts	76480030025
50.	Piemineklis politiski represētajiem	Pelēču pagasts	76560020350
51.	Piemiņas vieta ebrejiem Aizupiešos	Riebiņu pagasts	76620020068
52.	Piemiņas akmens J.Ivanovam Babros	Riebiņu pagasts	76620040092
53.	Piemineklis "Nepakļāvības godināšana" aizsargam, policistam Jānim Babrim	Rožkalnu pagasts	76640060138
54.	Piemineklis 1945. g. nevainīgajiem čekiistu upuriem	Rožkalnu pagasts	76640060063
55.	Nacionālo partizānu piemiņas vieta	Rožkalnu pagasts	76640010101

56.	Piemineklis Latvijas Tēvzemes sargu (partizānu) apvienības cīnītājiem "Avotnīca"	Rožkalnu pagasts	76640010130
57.	Piemīņas vieta izsūtītajiem	Aglonas Stacijā, Rušonas pagasts	76700120206
58.	Terora upuru vieta Caunēs	Rušonas pagasts	76700120184
59.	2.Pasaules karā kritušo karavīru brāļu kapi	Silajāņu pagasts	76760040396
60.	Obelisks 2.Pasaules karā kritušajiem cīnītājiem	Siļukalna pagasts	76780050107
61.	Piemineklis pasauleslaveniem zinātniekiem—biologiem brāļiem Aleksandram un Vladimiram Kovaļevskiem	Vārkavas pagasts	76940040014
62.	Baltais atceres krusts Vārkavā – 20 gadsimta komunistiskā un nacistiskā režīma piemiņas vieta	Vārkavas pagasts	76940010428
63.	Piemīņas plāksne brāļiem Indriķim un Jānim Upeniekiem – pirmās tautskolas Latgalē dibinātājiem	Vārkavas pagasts	76940010266
Mākslas objekti			
64.	Sparānu krucifikss	Aizkalnes pagasts	76440030337
65.	Pūgaiņu krucifikss	Upmalas pagasts	76900010052
66.	Mežareju krucifikss	Upmalas pagasts	76900050220
67.	Stepanpoles krucifikss	Riebiņu pagasts	76620050199
68.	„Baltais krusts” – Krucifikss	Aglonas Stacijā, Rušonas pagasts	76700120233
69.	Aizpūriešu krucifikss	Vārkavā, Vārkavas pagasts	76940010268
70.	Piemineklis karalim Mindaugam un karalienei Martai	Aglona, Aglonas pagasts	76420040006

Trešajā tabulā ir apkopoti pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskie objekti, kuri ir noteikti kā **Teritorija ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskā teritorija (TIN4).**

Tabula 3. TIN4 teritorijas

Nr.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Kadastra numurs
1.	Preiļu Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīca	Preiļi	76010031204 daļa
2.	Igora Pliča senlietu kolekcija un fotogrāfijas muzejs	Preiļi	76010040207
3.	Aglonas katoļu ģimnāzija	Aglonas pagasts	76420040010 daļa
4.	Aglonas katoļu ģimnāzijas vecā ēka	Aglonas pagasts	76420040010 daļa
5.	Aloiza Broka dzīvojamā māja	Aglonas pagasts	76420040350
6.	Aglonas internātvidusskola	Aglonas pagasts	76420010268 daļa
7.	Kameņecas muižas apbūve, parks	Aglonas pagasts	76420010044; 76420010014
8.	Starodvorjes vecticībnieku lūgšanu nams	Aglonas pagasts	76420050263
9.	Aizkalnes krogs	Aizkalnes pagasts	76440030020

Nr.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Kadastra numurs
10.	Jasmuižas (Aizkalnes) Svētā Krusta pagodināšanas Romas katoļu baznīca	Aizkalnes pagasts	76440030018 daļa
11.	Aizkalnes pareizticīgo baznīca	Aizkalnes pagasts	76440030247
12.	Vidsmuižas Romas katoļu baznīca	Galēnu pagasts	76480020013 daļa
13.	Galēnu muižas komplekss, parks	Galēnu pagasts	76480020147; 76480020034; 76480020149; 76480020150; 76480020377; 76480020570 daļa
14.	Makarovkas vecticībnieku lūgšanas nams	Galēnu pagasts	76480040270
15.	Nīdermuižas Kunga Jēzus Apskaidrošanas Romas katoļu baznīca	Pelēču pagasts	76560020335 daļa
16.	Jezufinovas muižas ēka	Pelēču pagasts	76560050218
17.	Pieniņu Jēzus Sirds katoļu baznīca	Riebiņu pagasts	76620010018 daļa
18.	Riebiņu Sv. Pētera un Pāvila Romas katoļu baznīca	Riebiņu pagasts	76620050535 daļa
19.	Riebiņu muižas komplekss, parks	Riebiņu pagasts	76620050128; 76620050848
20.	Sv.Nikolaja Riebiņu pareizticīgo baznīca	Riebiņu pagasts	76620050133
21.	Skangeļu vecticībnieku lūgšanu nams	Riebiņu pagasts	76620060123 daļa
22.	Arendoles Romas katoļu Svētās Dievmātes baznīca	Rožkalnu pagasts	76640060125
23.	Arendoles muiža, parks	Rožkalnu pagasts	76640060041
24.	Kalupes evaņģēliski luteriskā baznīca	Rožkalnu pagasts	76640040155
25.	Rušonas muiža	Rušonas pagasts	76700130053 daļa
26.	Tišinas vecticībnieku lūgšanu nams	Rušonas pagasts	76700020036
27.	Gailīšu muižas kungu ēka	Rušonas pagasts	76700010232
28.	Geļenovas muižas parks	Rušonas pagasts	76700090087
29.	Kostigu vecticībnieku lūgšanu nams	Silajāņu pagasts	76760010193
30.	Vilciņu vecticībnieku lūgšanu nams	Stabulnieku pagasts	76800010180
31.	Polkoronas muižas saimniecības ēka, krogs	Stabulnieku pagasts	76800030290
32.	Polkoronas muižas ēka	Stabulnieku pagasts	76800030317; 76800030320; 76800030272 daļa
33.	Vanagu Svētās Annas Romas katoļu baznīca	Upmalas pagasts	76900010106 daļa
34.	Tautskolas ēka; Pagasta pārvaldes ēka; Doktorāta ēka	Vārkavas pagasts	76940010266 76940010267

Ainavu areālu rakstura tipu veido reljefa forma, zemes sega un zemes izmantošanas veids. Preiļu novadā izdalīti **17 ainavu areāli**. Ainavu iedalījums veidots pēc to vizuāli atšķirīgajiem ainavas rakstura tipiem²⁶ (6.att.), kas ietver:

- vienu urbāno ainavu – Preiļu urbānā ainava;
- divas viļņotā reljefa agrārās ainavas – Nīcgales Kalupes agrārā ainava, Maltas agrārā ainava;
- piecas viļņotā reljefa agrārās mozaīkainavas – Maltas upes ielejas mozaīkainava, Varakļānu agrārā mozaīkainava, Priekuļu agrārā mozaīkainava, Radopoles agrārā mozaīkainava, Vecvārkavas–Rudzātu agrārā mozaīkainava;
- divas pauguraines agrārās mozaīkainavas – Stabulnieku agrārā mozaīkainava, Kaučera–Aizkalnes–Ārdavas agrārā mozaīkainava;
- divas viļņotā reljefa meža mozaīkainavas – Pilišku meža mozaīkainava, Vilciņu meža mozaīkainava;
- trīs purvu ainavas – Ašenieku purva ainava, Krievu purva ainava, Lielā Pelečāres purva ainava;
- vienu ezeru ainavu – Feimaņu pauguraines ezeru ainava;
- vienu upju ainavu – Dubnas – Tartaka upju ainava.

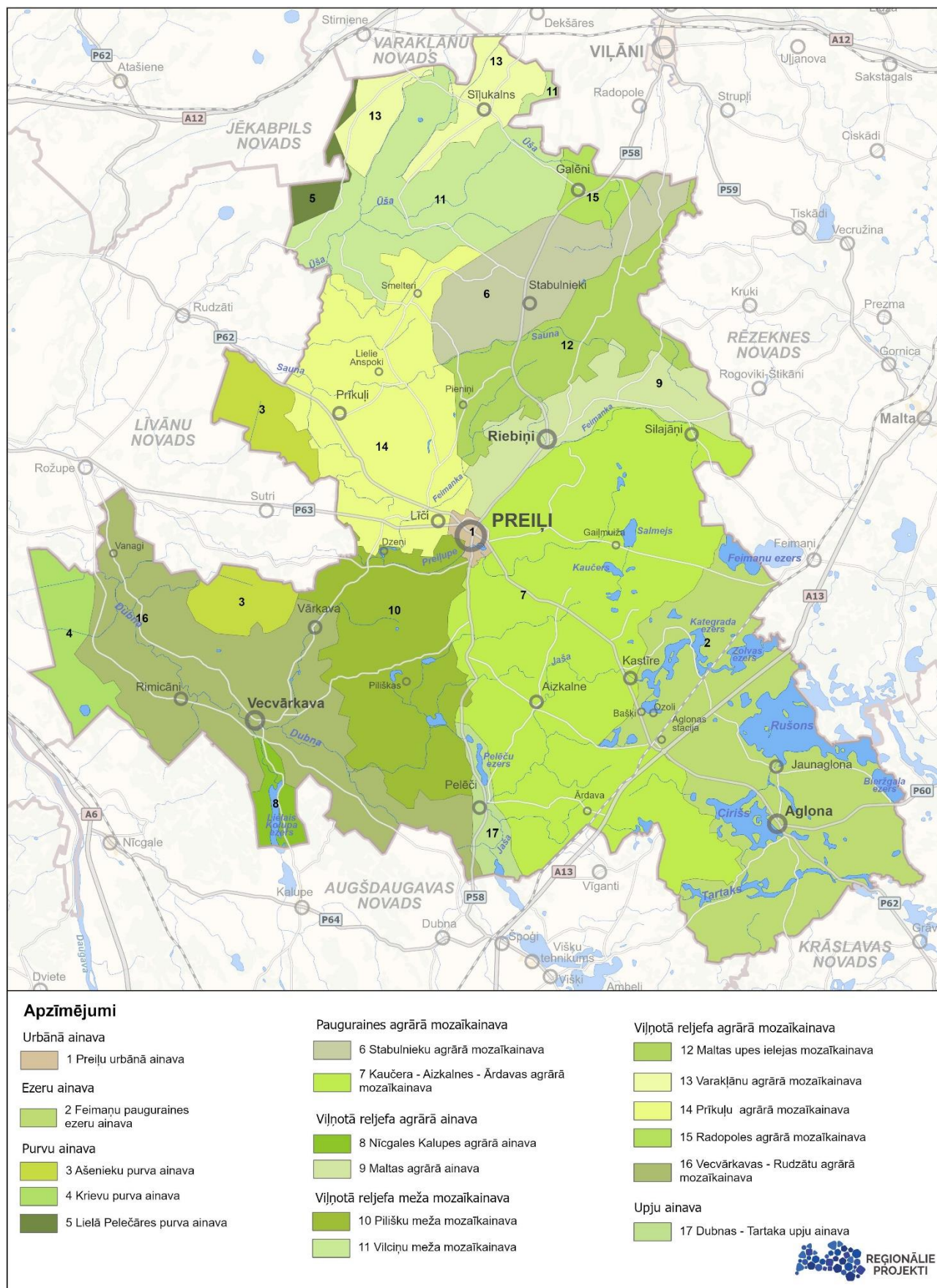
Ainavu areāla nosaukumos ir akcentēti atpazīstamību veidojošas vietas vai objekta nosaukums (piemēram, Kaučera – Aizkalnes – Ārdavas agrārā mozaīkainava vai Dubnas – Tartaka upju ainava). Pašvaldība var mainīt ainavu areālu nosaukumu, atbilstoši vietas identitātei.

Ceturtajā tabulā ir dots īss Preiļu novada ainavu areālu apraksts:

- ainavu areāla atrašanās vieta;
- ainavu areāla raksturojums, kas ietver reljefu, veģetāciju, apdzīvojumu;
- ainavu uztvere;
- ainavu vērtības;
- rekomendācijas ainavas izmantošanai.

Preiļu novada ainavu areālu kvalitātes mērķi sniegti 2.pielikumā.

²⁶ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

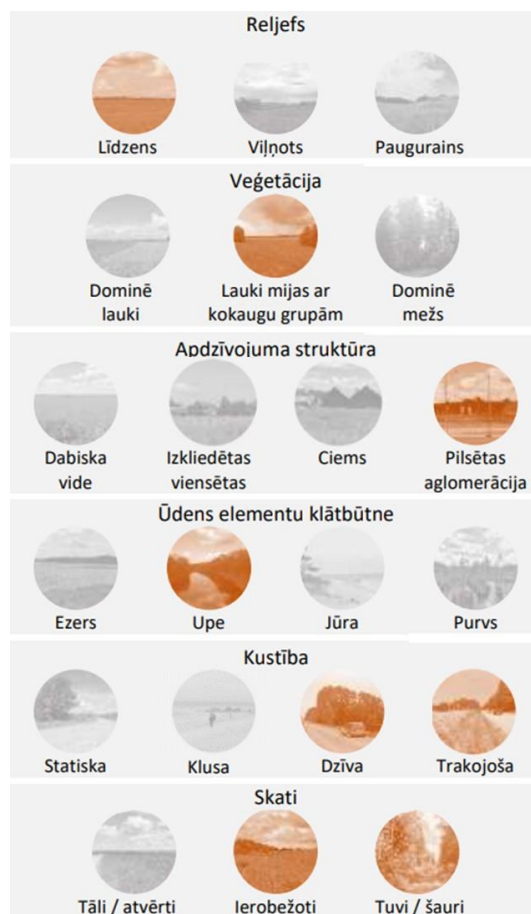

Attēls 6. Ainavu areāli Preiļu novadā

Tabula 4. Preiļu novada ainavu areāli²⁷

Preiļu urbānā ainava

Ainavu raksturu tips – Urbānā ainava.

Atrašanās vietas orientieri

Preiļi atrodas Preiļupites krastos, valsts reģionālo ceļu P62 (Krāslava – Preiļi – Madona (Madonas apvedceļš)) un P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi) krustpunktā.

Ainavas raksturojums

Ainavu raksturo līdzens reljefs. Preiļi atrodas trīsstūra Jēkabpils – Rēzeknes – Daugavpils vidū, kas izskaidro pilsētas industrializāciju un attīstību.

Ainavas uztvere

Ainava ar lielu kustību un troksni pretstatā Preiļu muižas apkārtnes valdzinājumam. Bagāts kultūrvēsturiskais mantojums mijās ar sakārtotu daudzdzīvokļu un savrupmāju apbūvi, un intensīvu industrializāciju.

Ainavas vērtības

Lielākās Preiļu vērtības ir bagātais kultūrvēsturiskais mantojums ar sakārtotu infrastruktūru. Aizsargājamās dabas vērtības atrodas Preiļu parkā, kurus papildina Raiņa bulvāra dižkoku aleja.

Teritorijā atrodas aizsargājami kultūras pieminekļi, kuri atrodas Preiļu muižas apbūves teritorijā: pils, parks, divi vārti, kapela, stallis, vārtsarga namiņš.

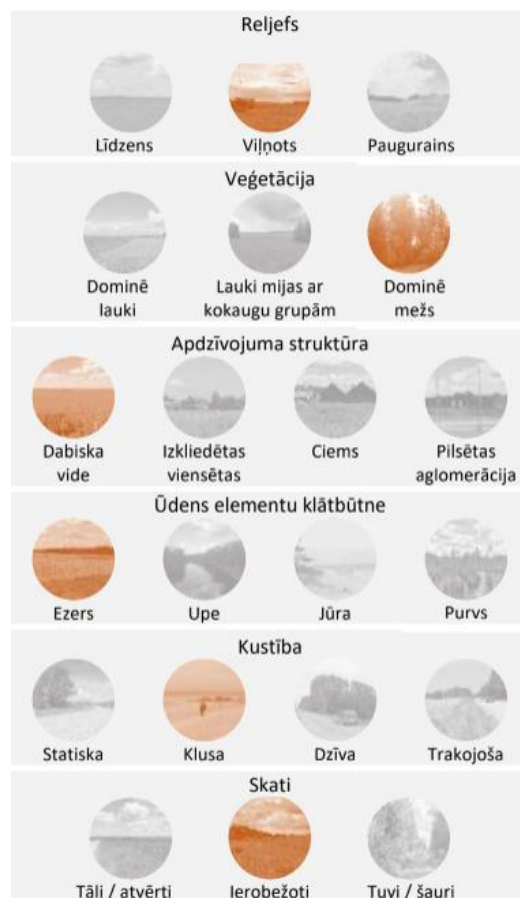

Rekomendācijas: Saglabāt kultūrvēsturiskās apbūves raksturu un apjomu. Saglabāt dabas un kultūrvēsturiski vērtīgās skatu līnijas. Sakārtot degradētās teritorijas un objektus. Saglabāt pilsētas zili – zaļo struktūru. Lielu ražošanas objektu izvietojumu paredzēt teritorijās, kur ir plānota ražošanas teritoriju attīstība. Plānojot ražošanas objektus izvietot ražošanai neparedzētās teritorijās, modelēt šo objektu ekoloģisko un vizuālo ietekmi uz ainavu.

²⁷ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

Feimaņu pauguraines ezeru ainava

Ainavu rakstura tips – Ezeru ainava

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas uz austrumiem no valsts galvenā autoceļa A13 Krievijas robeža (Grebņeva)–Rēzekne–Daugavpils–Lietuvas robeža (Medumi) un dzelzceļa Daugavpils–Rēzekne, kas teritoriju daļēji šķērso ziemeļrietumos. Teritoriju dienvidu daļā šķērso valsts reģionālais autoceļš Dagda–Aglona. Teritorijā iekļaujas Aglona ar tās sakrālo kultūras mantojumu, kā arī dabas parks “Cirīšu ezers”, dabas liegumi “Jašas–Bicānu ezers” un “Rušonu ezera salas”.

Ainavas raksturojums

Ezeraines ainava, kas veidojas no ezeru sistēmas Rušona, Cirīša un Feimaņu ezeru apkārtnē. Citviet teritorijā – mozaīkveida ainava paugurainā apvidū, kurā dominē meža teritorijas. Dažviet teritorijas ir purvainas vai sākušas pārpurvoties. Vietām nelielas pļavas un ganības, ceļa malas daudzviet aizaugušas ar kokaugiem. Pārvietojoties pa likumotajiem asfalta un grants ceļiem, dažviet pavēras tuvāki un tālāki skati uz apstrādātiem laukiem un ūdenstilpnēm. Teritorijā izkaisītas atsevišķas viensētas, kā arī izveidojušās vairākas apdzīvotas vietas, tai skaitā Aglona, kas ainavas rakstura veidošanā ieņem īpašu lomu ar savu sakrālo mantojumu. Ainavas raksturu ietekmē arī kultūrvēsturisko pieminekļu plašais klāsts, kas liecina par šīs teritorijas agrāku apdzīvotību. Kultūras un dabas bagātību iepazīšanai izveidotas arī pastaigu takas un atpūtas vietas ezeru tuvumā.

Ainavas uztvere

Ainavas vizuālā pieejamība ir ierobežota, uztveres mērogs mazs vai vidējs, ar smalku tekstūru, kuru ietekmē zemes, ūdens, ceļu formas. Skaņa teritorijā kopumā klusa, tā brīžiem ir mainīga uz reģionālas nozīmes ceļiem lielākas satiksmes intensitātes dēļ.

Ainava ir interesanta mainīga reljefa un ezeru dēļ.

Ainavas vērtības

Dabas vērtības: Dabas parks “Cirīša ezers”, Dabas liegumi “Jašas–Bicānu ezers”, “Rušona ezera salas”, “Mazā Kurtoša meži”, “Sekstu ezers un meži”. Tāpat teritorijā konstatēti citi ES Biotopu direktīvas biotopi: Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, Sausi zālāji kalnainās augsnēs, Staignāju meži, Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, Purvaini meži, Veci vai dabiski boreāli meži, Veci jaukti platlapju meži, Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), Lakstaugiem bagāti egļu meži, Pārejas purvi un slīkšņas, Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži), Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), Mēreni mitras pļavas, Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, Ezeri ar mieturalģu augāju, Smiltāju zālāji, Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, Aktīvi augstie purvi, Ezeri ar oligotrofām līdz

mezotrofām augu sabiedrībām, Distrofi ezeri, Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi, Palieņu zālāji, Nogāžu un gravu meži. Teritoriju bagātina arī vairāki dižkoki, tai skaitā, ozoli, liepas, kļavas, oši, vītoli u.c.

Aizsargājami kultūras pieminekļi: Aglonas katoļu bazilikas un klostera apbūve, Aglonas Bazilika, Aglonas katoļu klosteris, Rušonu katoļu baznīca, klosteris un Rušonu katoļu baznīcas apbūves žogs, Kurtoša (Rušonas) pilskalns, Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīca, Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīcas apbūve ar zvanu torni, Upursalas pilskalns (Upurkalns) ar apmetni, Upurkalns ar akmeni – kulta vieta, Madalānu pilskalns un senkapi, Skuju senkapi un Skuju pilskalns, Sekļu – Daukstu senkapi, Sekļu pilskalns, Siladaukstu senkapi, Kapiņu senkapi, Leitānu senkapi, Livdanišķu senkapi, Gūtiņu pilskalns, Jokstu senkapi (Mogiļņiks, Jokstu kurgāns), Senkapi pie Jokstiem, Gorodokas pilskalns, Valaiņu pilskalns, Grebežu senkapi (Maskaļu kalniņš), Spuldziņu Melnais kalns – kulta vieta, Krupenišķu pilskalns (Gorodok), Kategrades pilskalns (Gorodok), Kastires senkapi, Kastires Soda kalns (Lielais kalns, Dārza kalns) – soda vieta, Reuta kalns – pilskalns, Kameņecas Lielais akmens – kulta vieta, Biešēnu pilskalns, Rukuļu Lielais akmens – kulta vieta, Rušenicas pilskalns.

Teritorija ar izcilu ainavisko vērtību – Viduslatgales ezeraine, kura piedāvā vairākas iespējas iepazīt apkārtējo vidi un sargājamās dabas vērtības, piemēram: izveidota Upursalas dabas taka Cirīšu ezerā; no Jašas ezera var uzsākt laivu braucienu pa vienu no Latgales ezeru "ķēdēm". Ainaviskie ceļi: Dagda–Aglona un Krāslava–Preiļi–Madona (Madonas apvedceļš).

 Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Nepieļaut vēja parku izbūvi. Saglabāt kultūrvēsturiskās ainavas vizuālo vērtību. Saglabāt vērtīgus dabas elementus. Ezeriem ir liela vērtība, ko rada to īpašās, estētiskās un dabiskās iezīmes, kuras jāaizsargā ar pasākumiem un darbībām, ievērojot ilgtspējības kritērijus. Visas darbības jāveic, ievērojot nosacījumu, lai iedzīvotāji un tūristi varētu atkārtoti izmantot ezeru krastus un tiem piegulošās teritorijas. Ievērot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas noteikumus.

Ašenieku purva ainava

Ainavu rakstura tips – Purvu ainava

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Jersikas līdzenumā, starp Rožupes, Rudzātu, Priekuļu un Sutru ciemiem. To nelielā posmā šķērso reģionālie autoceļi P62 Krāslava – Preiļi – Madona un P63 Līvāni – Preiļi.

Ainavas uztvere

Ainavas aura nav nolasāma. Skaņa teritorijā ir klusa, neizteikta, dzird putnus un kukaiņu sanēšanu. Ainava ir statiska, mierīga. Skatus uz purviem ierobežo mežu joslas purva malās. Agroainavas teritorijās vidēji tāli, atklāti skati uz tīrumiem, pļavām un koku puduros ieskautām viensētām.

Ainavas raksturojums

Ainavu areāls ar līdzenu līdz viegli viļņotu reljefu. Teritorijā ir vairāki dažāda izmēra augstie purvi – Medņu purvs, Steporu purvs ar vairākām salām, Dzeņa purvs, Pauneņu purvs, Laipu (Ašenieku) purvs, Valna purvs, un to D daļā šķērso upe Feimanka, bet Z daļā Saunas upe. Purvi ir grūti pieejami, no galvenajiem autoceļiem tie nav redzami, tos ieskauj jauktu koku meža joslas. Mežos notiek saimnieciskā darbība, redzami izcirtumi. Starp purvu teritorijām izvietojušās meliorētas vidējas auglības lauksaimniecības zemes.

Ainavas vērtības

Īpaši aizsargājama dabas teritorija dabas liegums “Ašenieku purvs”, kas ir nozīmīga augsto purvu, vairāku ligzdojošu putnu sugu un retu bezmugurkaulnieku sugu aizsardzības teritorija. No aizsargājamām putnu sugām sastopamas – mazais ērglis, bezdelīgu piekūns, rubenis, mežirbe, dzērve, dzeltenais tārtiņš, lietuvainis, kuitala, purva tilbīte u.c., no bezmugurkaulniekiem – apšu zaigraibenis, apšu raibenis, spilgtā purvu spāre. Teritorijā atrodas aizsargājami biotopi: veci vai dabiski boreāli meži, purvaini meži, lakstaugiem bagāti egļu meži, staigājumu meži, veci jaukti platlapju meži, aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), upju straujtecēs un dabiski upju posmi, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, aktīvi augstie purvi, mēreni mitras pļavas. Purvos tipiska purva ainava, kas nav vizuāli pieejama un saskatāma ārpus purva. Agroainavas teritorijās vidēji tāli, atklāti skati uz tīrumiem, pļavām un koku puduros ieskautām viensētām, kas rada priekšstatu par apsaimniekotu un koptu ainavu.

Rekomendācijas: Saglabāt aizsargājamās purvu teritorijas, mazinot ietekmi uz tām no intensīvas purvu izstrādes vai tūrisma un rekreācijas infrastruktūras. Saglabāt atvērtus skatus no ceļiem.

Krievu purva ainava

Ainavu rakstura tips – Purvu ainava

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienē, uz D no Līvānu pilsētas, to īsā posmā šķērso valsts galvenais autoceļš A6 Rīga – Daugavpils – Krāslava – Baltkrievijas robeža, vietējais autoceļš V757 Grīva – Stares.

Ainavas raksturojums

Ainavu areāls ar līdzenu reljefu. Teritorijā dominē purvu ainava, atrodas vairāki purvi – Pētermuižas, Krievu, Akaču purvs, Nīcgales purvi. Ainavu dažādo Jersikas un Gerlaka ezeri, DA daļā atrodas aizsargājamo ainavu apvidus “Nīcgales meži”. Areāla Z daļas purvā Līvānu tuvumā notikusi kūdras ieguve un nepieciešamā teritorijas renaturalizācija. Mežu teritorijās par saimniecisko darbību liecina izcirtumi un dominē taisni grants ceļi. Nīcgales purvā notiek kūdras ieguve. Teritorijā ir neredzama infrastruktūras elementu – autoceļi, augstsprieguma elektrolīnija un nelielā posmā teritorijas rietumu daļā dzelzceļš Rīga – Daugavpils. Autoceļa V757 tuvumā nelielas meliorēta lauksaimniecības teritorijas ar vidējas auglības augsnēm, kur ainavā vērojami vidēji tāli atvērti skati. Teritorijā nav ciemu, tikai dažas viensētas.

Ainavas uztvere

Ainavā dominē šauri ierobežoti skati. Skaņa teritorijā ir klusa, neizteikta, dzird putnus. Ainava ir statiska, mierīga. Skatus ierobežo mežu joslas purvu malās.

Ainavas vērtības

Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: Veci vai dabiski boreāli meži, Veci jaukti platlapju meži, Purvaini meži, Staignāju meži, Lakstaugiem bagāti egļu meži, Palieņu zālāji, Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), Aktīvi augstie purvi, Neskarti augstie purvi, Mēreni mitras pļavas, Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži), Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, Distrofi ezeri, Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju.

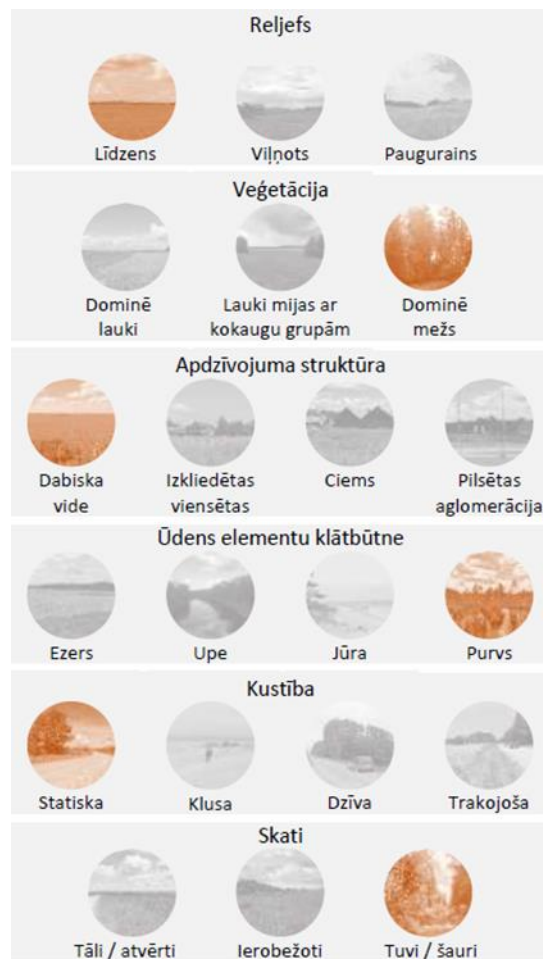
Purva ainava, uz kuru maz atklātu skatu no autoceļiem.

Rekomendācijas: Neierīkot meliorāciju un neveikt apmežošanu vērtīgos, mitros un purvainos mežos. Ievērot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas noteikumus.

Lielā Pelečāres purva ainava

Ainavu rakstura tips – Purvu ainava

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Dienvidlatgales purvainē starp Rudzātu un Strinienes ciemiem, uz austrumiem no reģionālā autoceļa A12.

Ainavas uztvere

Areālā dominē slēgtas skatu perspektīvas, jo to lielākoties aizņem meži. Skaņa teritorijā ir klusa, neizteikta. Ainava ir statiska, mierīga.

Ainavas raksturojums

Ainavu areālā līdzens reljefs un visu teritoriju aizņem dabas liegums “Lielais Pelečāres purvs”, kura lielāko daļu aizņem Lielais purvs, kā arī vairāki platības ziņā mazāki purvi – Garais purvs (Garais pūrs), Bajāru purvs (Bojoru pūrs), Aizpuriešu purvs, Deigļu purvs (Deigļu pūrs) un Pelečāres purvs (Pelečāres pūrs). Dabas lieguma dienvidrietumu daļā ir Daguma (Deguma jeb Pelečāres) ezers, atsevišķās vietās ar meža veģetāciju segti minerālgrunts pacēlumi veido t.s. „solas”, piemēram, Galejās solas, Lineņsola u.c. Teritorijas ainavu veido galvenokārt meža un purva ainava, kuras galvenie ainavas elementi ir dabiski attīstījušies meži un augstais purvs. Lielā Pelečāres purva ainavu kopumā raksturo daļēji atklāta augstā purva ainavu teritorijas, kuru sīkākos nogabalos sadala priežu audzes. Dabas lieguma teritorijas ainavā iezīmējas ezeru ainavas elementi – Deguma ezers un arī mazākie purva ezeri, kas dažādo purva ainavu. Teritorija nav apdzīvota, tajā nav ceļu, vienīgo antropogēno noslodzi rada medības, makšķerēšana un ogošana.

Ainavas vērtības

Dabas liegums “Lielais Pelečāres purvs” – augstais purvs. Purva malās meži, kur ligzdo dažādu sugu dzeņi. Izcila putnu aizsardzības teritorija, sastopamas arī tādas aizsargājamas putnu sugas kā melnkakla gārgale, melnais stārķis, peļu kliņģis, mednis, rubenis, mazais ērglis, pļavas lija u.c. Konstatētas arī ES Biotopu direktīvas sugas: lielais tritons un zirgskābeņu zilenītis; dižkoks – Kurčinu ozols.

Teritorijā vēsturiski nav mainījies zemes lietojuma veids. Tipiska purva ainava, kas nav vizuāli pieejama un saskatāma ārpus purva, jo purvu ieskauj mežu josla, kas aizsedz skatu uz purva veģetāciju.

Rekomendācijas:

Neierīkot meliorāciju un neveikt apmežošanu. Ievērot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas noteikumus. Nepieļaut vēja parku vai citu lielmēroga industriālu objektu izbūvi.

Stabulnieku agrārā mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Pauguraines agrārā ainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas starp Viļānu un Preiļu pilsētām, to ZD virzienā vidusdaļā šķērso valsts reģionālais autoceļš Viļāni–Preiļi–Špoģi. Teritorija dienvidu daļā robežojas ar Saunas upi.

Ainavas raksturojums

Teritorijas raksturu veido lauksaimniecības zemes, kas dominē paugurainajā apvidū. Nelielā daļā teritorijas, kas atrodas tās vidusdaļā, ainavas raksturu nosaka mežu zemes, kur aizsākas Ošas upes tecējums. Daudzviet meliorācijas grāvji aizauguši, vietām teritoriju pārņēmušas latvāņu plantācijas. Ceļi līkumoti gan ar asfalta, gan grants segumu. Savdabīgus akcentus ainavā veido siena ruļļi, kas redzami daudzviet. Tāpat atsevišķi ainavu akcenti veidojas no viensētu jumtiem, kas izvēlēti sarkanā tonī. Izkaisīto viensētu vidū netālu no Stabulnieku ciema atrodas Pastaru vējdzirnavas, kas, lai gan nedarbojas un ir slēgtas apmeklētājiem, kalpo kā savdabīgs vietas orientieris tuvējā apkārtnē.

Ainavas uztvere

Ainava vietām nolasās ar tālām skatu līnijām un vidēji ierobežotām skatu līnijām, ko ierobežo kokaugu grupas, izceļot atsevišķus elementus.

Ainavas vērtības

Teritorijā atrodas daži dižkoki: meža bumbiere un parastais ozols, kā arī vairāki aizsargājami biotopi: sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, purvaini meži, staignāji meži, lakstaugiem bagāti egļu meži, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, upju straujtecis un dabiski upju posmi, skujkoku meži uz osveida reljefa formām.

Teritorijā atrodas valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi: Pastaru vējdzirnavas un Skuteļu senkapi. Augstvērtīgas skatu līnijas, kas robežojas ar meža masīviem pie horizonta, veidojot nosvērtu un mierīgu ainavu.

Rekomendācijas: Modelēt ekoloģisko un vizuālo ietekmi uz ainavu vēja parku attīstības zonās. Saglabāt kultūrvēsturiskās ainavas vizuālo vērtību. Saglabāt viļņota reljefa lauksaimniecības zemes, nepaplašinot citu zemes lietojumu. Saglabāt ciemu blīvo un grupēto profilu, respektēt tradicionālo arhitektūru, apjomus. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Kaučera – Aizkalnes – Ārdavas agrārā mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Pauguraines agrārā mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas uz rietumiem no dzelzceļa līnijas Daugavpils – Rēzekne un valsts galvenā autoceļa A13 Krievijas robeža (Grebņeva)–Rēzekne–Daugavpils–Lietuvas robeža (Medumi), posmā no valsts galvenā autoceļa krustojuma ar valsts vietējo autoceļu Vainova–Rogozovka līdz krustojumam ar valsts vietējo autoceļu Viroveika–Juriši. Rietumu pusē teritorija robežojas ar Preiļu pilsētu.

Ainavas raksturojums

Mozaīkveida ainava viļņotā un paugurainā reljefā, kurā dominē lauksaimniecības zemes, kas veido salīdzinoši plašus laukus, kur tiek audzēti dažādi kultūraugi. Vietām vērojamas pamestas lauksaimniecības zemes, kas aizaug ar krūmaugiem un kokaugiem. Daudzviet pļavu un ganību teritorijās izvietoti siena ruļļi, tīrumos un to malās sakrautas akmeņu kaudzes, kas sāk lēnām apaugt. Dažviet teritoriju pārņēmušas latvāņu plantācijas. Mežu teritorijās, kas vizuāli sadala lauksaimniecības zemes, izveidoti izcirtumi dažādās stadijās, jaunaudzis. No valsts galvenā autoceļa redzamību ierobežo aizaugušās ceļmalas un vietas reljefs. Teritorijā daudz viensētu (gan jaunas, gan pamestas) un kultūras pieminekļu, tai skaitā, dzejnieka Raiņa dzimtās mājas, kur ierīkots muzejs. Teritorijā norit lauksaimnieciskā ražošana, redzamas graudu kaltes, lopu fermas, gateri. Teritorijā ainavas dažādību ietekmē arī ūdensteču un ūdenstilpņu esamība, kas vietām labi pamanāmi no ceļiem.

Ainavas uztvere

Ainava ir daudzveidīga, mainīga un interesanta. Daudzviet tā ir labi apsaimniekota. No ceļiem paveras salīdzinoši tāli skati uz lauksaimniecības zemēm, atsevišķās vietās jūtama lauksaimnieciskās ražošanas smarža, īpaši lopu ganību tuvumā. Kustība uz mazākas nozīmes ceļiem ir reta, tāpēc kopumā skaņa raksturojama kā klusa, savukārt pie valsts galvenā autoceļa un dzelzceļa tuvumā skaņa ir mainīga salīdzinoši intensīvās satiksmes dēļ.

Ainavas vērtības

Aizsargājams ainavu apvidus “Kaučers”, kura aizsargājamā teritorijā atrodas 7 ezeri: Salmeja, Kaučera, Stupānu (Stuponu), Liminu, Meiraukas, Baibas un Asara (Esereiša) ezeri. Dabas liegums “Jaša”, kura aizsargājamā teritorija izveidota, lai saglabātu vienu no izcili reprezentatīvām nogāžu un gravu mežu teritorijām Austrumlatvijā, kurā konstatēti vismaz 8 Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājamie biotopi, tostarp arī avoksnāji, avotu purvi, upju straujtecēs, akmeņu sakopojumi upē. Teritorijas meži atbilst ļoti vērtīgiem dabisko mežu biotopiem.

Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas biotopi kā Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, Lakstaugi bagāti egļu meži, Staigāņu meži, Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), Mēreni mitras pļavas, Avoti, kas izgulsnē avotkalķus, Pārejas

purvi un slīkšņas, Upju straujtes un dabiski upju posmi, Veci vai dabiski boreāli meži, Veci jaukti platlapju meži, Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), Nogāžu un gravu meži, Purvaini meži, Palieņu zālāji, Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi, Ezeri ar mieturālgu augāju. Teritoriju bagātina arī vairāki dižkoki – priedes, ozoli, liepas, vītoli, u.c.
Kultūras pieminekļi: Gornejiešu (Gornajašu) kapliča, Aizkalnes pareizticīgo baznīca, Aizkalnes senkapi, Plivdu pilskalns, Anspoku pilskalns, Maskevicišķu senkapi, Feldhofas senkapi un apmetne, Gāgu senkapi, Stupānu senkapi, Pokšānu senkapi, Ludvigovas senkapi I (Bogomolkas kalns), Ludvigovas senkapi II, Šnepstu pilskalns (Lielais kalns) ar apmetni, Dzejnieka Raiņa dzīves vieta.

 Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Aizsargājams ainavu apvidus "Kaučers", pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/kaucers>

Nīcgales Kalupes agrārā ainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā ainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Jersikas līdzenumā, starp Kalupes un Nīcgales ciemiem abpus reģionālajam autoceļam P64. R daļā teritoriju šķērso dzelzceļa līnija Rīga – Daugavpils.

Ainavas raksturojums

Teritorijā dominē viļņots reljefs, meliorētas lauksaimniecības zemes – tīrumi, pļavas un ganības, novērojami govju ganāmpulki. Viensētas ieskaudas kokaugu stādījumos, laukos izceļas atsevišķi augoši veci koki, vietām sastopamas ar krūmiem un koku grupām aizaugušas teritorijas. Nedaudz līkumoti asfaltēti un grants ceļi, to nomales koptas. Tālāk no ceļa vietām krūmāji un aizauguši grāvji. Ainavā sastopami dažādi ražošanas ēku grausti, ap kuriem saauguši krūmāji. Teritorijas zemākajās vietās izvietojušies Mazais un Lielais Kalupes ezers un rietumu daļu šķērso Joņupe. Ezeru krastus ieskauj apaugums un mitras teritorijas. Tā kā ezeri atrodas ieplakā, tad no V678 autoceļa paveras izteiksmīgi skati.

Ainavas uztvere

Vidēja mēroga ainava, kurā vidēji tuvi skati mijas ar dažām tālām skatu perspektīvām, kas noslēdzas mežu masīvos. Skatus ierobežo koku puduri ap viensētām. Lauksaimniecības zemes rada apsaimniekotas un koptas ainavas sajūtu, kaut vietām sastopamas aizaugušas teritorijas un atsevišķas pamestas ēkas. Līkumotie ceļi rada izaicinošu sajūtu. Ainavā dominē monohromas krāsas, izceļas dažas ēkas ar spilgtākām fasādēm vai jumtiem. Ainava ir patīkama, interesanta. Ainavas aura nolasāma atsevišķos elementos, un skatupunktos.

Ainavas vērtības

Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: Palieņu zālāji, Sugām bagātas ganības un ganības pļavas, Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, Veci jaukti platlapju meži, Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), Veci vai dabiski boreāli meži, Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, Mēreni mitras pļavas, Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži), Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), Lakstaugiem bagāti egļu meži, Purvaini meži.

Augstvērtīgas skatu līnijas uz lauksaimniecības zemēm, kas robežojas ar meža masīviem pie horizonta, veidojot apsaimniekotu ainavtelpu, augstvērtīgi skati uz Kalupes ezeriem.

Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Maltas agrārā ainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā ainava.

Atrašanās vietas orientieri

Rietumu daļā tā robežojas ar Preiļu pilsētu, kuru ar Maltu savieno valsts vietējais autoceļš Malta–Silajāņi, kas lielā mērā veido nosacītu teritorijas dienvidu robežu.

Ainavas uztvere

Ainava vietām nolasās ar tālām skatu līnijām, ko ierobežo kokaugu grupas, izceļot atsevišķus elementus. Teritorijā skaņa kopumā raksturojuma kā klusa, bet vienlaikus mainīga, jo atsevišķās zonās pārvietojas automašīnas, kas uz mirkli rada nelielu troksni.

Ainavas raksturojums

Teritorijā viļņots reljefs dažbrīd pāriet paugurainā, kurā dominē lauksaimniecības zemes. Daudzviet plešas plaši lauki, ko atdala krūmaugu un kokaugu puduri. Pļavās ganās govīs, viensētas izvietotas salīdzinoši tuvu viena otrai. Apkārtējā ainava baudāma no likumotiem grants ceļiem. Vietām redzami māju grausti, dažu ēku jumtiem spilgts krāsojums, kas veidojas kā vietas orientieri konkrētā apvidū. Attīstīta lauksaimnieciskā ražošana, par ko liecina lielas fermas un dažādo kultūraugu platības. Ceļu malās atstāta neplauta josla, nodrošinot bioloģisko daudzveidību vietējā apvidū. Teritoriju tās austrumu daļā šķērso dzelzceļa līnija, kas ik pa laikam rada raksturīgo ritoša dzelzceļa sastāva riteņu troksni kopumā klusajā apvidū.

Ainavas vērtības

Teritorijā atrodas vairāki aizsargājami biotopi: sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, staignāju meži, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, purvaini meži, upju straujtecēs un dabiski upju posmi, lakstaugiem bagāti egļu meži, veci vai dabiski boreāli meži, Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), skujkoku meži uz osveida reljefa formām, mēreni mitras pļavas, aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), nogāžu un gravu meži. Teritoriju bagātina vairāki dižkoki – ozoli, liepas, oši, kļavas un gobas.

Kultūras pieminekļu apbūve un parku teritorijas: Riebiņu muižas kungu māja ar parku. Tālas skatu perspektīvas, ainaviskais ceļš Viļāni–Ružina–Malta.

Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Pilišķu meža mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa meža mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Jersikas līdzenumā uz dienvidiem no Preiļu pilsētas. To šķērso vietējas nozīmes grantēti autoceļi, un gar teritorijas A daļu ved reģionālais P58 autoceļš Viļāni–Preiļi–Špoģi.

Ainavas raksturojums

Teritorijā dominē viļņots reljefs, mozaīkainava ar nelielu meža teritoriju pārsvaru. Meža ainavā par saimniecisko darbību liecina dažāda vecuma izcirtumi. Lauksaimniecības zemēs – pļavas, ganības un tīrumi, arī ar krūmiem aizauguši grāvji, novērojami govju ganāmpulki. Lauksaimniecības zemēs, galvenokārt ap ciemu Ančkini un Pilišķi teritorijām, izklīdus izvietojušās viensētas, kas ieskaucas kokaugu grupās. Nedaudz likumoti un grants ceļi, to nomales koptas. Teritorijas ziemeļu daļu šķērso likumotā Preiļupe. Lielākās ūdenskrātuves – Šķilteru ūdenskrātuve, Šusta ezers, Bleidas ezers, Dovaļes ezers. Ainavas daudzveidību bagātina īpaši aizsargājamas dabas teritorijas. Teritoriju šķērso augstsprieguma elektrolīnija. Kā vertikālie elementi ainavā izceļas mobilo sakaru torņi un elektrolīnijas.

Ainavas uztvere

Vidēja mēroga ainava, kurā vidēji tuvi skati mijas ar dažām tālām skatu perspektīvām, kas noslēdzas mežu masīvos. Skatus ierobežo koku puduri ap viensētām. Lai arī lauki apsaimniekoti, ar krūmiem aizaugušie grāvji, vecās mājas un padomju laika ēku drupas vietām rada pamestības sajūtu.

Ainavas vērtības

Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: staigājumu meži, purvaini meži, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, lakstaugiem bagāti egļu meži, upju straujteces un dabiski upju posmi, aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), palieņu zālāji. Teritoriju bagātina arī vairāki dižkoki.

Teritorijā atrodas aizsargājami kultūras pieminekļi – Ančkinu senkapi I un II, Gavarišķu senkapi, Dovules senkapi, Zaķišu senkapi, Pilišķu pilskalns, Bučku senkapi.

Galvenā vizuāli estētiskā vērtība ir mozaīkainava, ko veido meži, tīrumi, pļavas, viensētas.

Rekomendācijas: Nepalielināt agrārās ainavas proporciju un saglabāt mežu platības. Neapmežot atklātas ainavas ceļu tuvumā, kas veido daudzveidīgu ainavas telpisko struktūru. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Vilciņu meža mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa meža mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienē, Jersikas līdzenumā, uz D no Varakļānu pilsētas. Teritoriju šķērso valsts vietējais autoceļš P62.

Ainavas raksturojums

Areālā viegli viļņots reljefs, mozaīkainava ar meža teritoriju pārsvaru. Meža ainavā par saimniecisko darbību liecina dažāda vecuma izcirtumi. Lauksaimniecības zemēs pļavas, ganības un tīrumi, pļāvās ganās govju ganāmpulki. Teritorijas D daļā ap Ošas upi koncentrētas nemeliorētas lauksaimniecības zemes ar zemu auglību. Pārējā teritorijā meliorētas lauksaimniecības zemes ar vidēju un augstu auglību. Teritorijā atrodas Vilciņu ciems. Lauksaimniecības zemēs izklīdēti izvietojušās viensētas, kas ieskaucas kokaugu grupās, un līkumoti ceļi, to nomales koptas. Mežu teritorijās regulārs taisnu grants ceļu tīkls. Areālu AR virzienā šķērso vietām līkumotā Ošas upe. Teritorijā atrodas divi cilvēku darbības neskarti purvi – Aklais purvs ar Teilānu ezeru un Žogotu purvs. Ainavu papildina vairākas ĪADT teritorijas, daži dižkoki. Kņovu purvā notiek kūdras ieguve. Teritoriju šķērso augstsprieguma elektrolīnija un vairāki vietējas nozīmes autoceļi V761 Rožupe–Rudzāti–Varakļāni, V756 Smelteri–Viktorovka, V735 Stabulnieki–Sīļikalns–Varakļāni, V739 Galēni–Sīļikalns–Stirniene. Vertikālie ainavas elementi – elektrolīnijas un mobilo sakaru torņi.

Ainavas uztvere

Vidēja līdz maza mēroga ainava, kurā vidēji tuvi skati mijas ar šauriem tuviem skatiem mežu teritorijās. Agroainavā skatus ierobežo koku puduri ap viensētām un meži. Ainavas aura nav izteikti nolasāma. Skaņa teritorijā ir klusa. Ainava ir statiska, mierīga.

Ainavas vērtības

Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: Veci vai dabiski boreāli meži, Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, Lakstaugiem bagāti egļu meži, Purvaini meži, Veci jaukti platlapju meži, Palieņu zālāji, Aktīvi augstie purvi, Mēreni mitras pļavas, Staignāju meži, Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, Distrofi ezeri, Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži). Teritoriju bagātina arī vairāki dižkoki. Teritorijā vēsturiski saglabāties apsaimniekošanas veids. Galvenā vizuāli estētiskā vērtība ir mozaīkainava, ko veido meži, tīrumi, pļavas, viensētas.

Rekomendācijas: Nepalielināt agrārās ainavas proporciju un saglabāt mežu platības. Neapmežot atklātas ainavas ceļu tuvumā, kas veido daudzveidīgu ainavas telpisko struktūru. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Maltas upes ielejas mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas uz dienvidiem no Viļānu pilsētas. Teritoriju lielā mērā veido Maltas sateces baseins, rietumu pusē to šķērso valsts reģionālais autoceļš (P58) Viļāni–Preiļi–Špoģi.

Ainavas raksturojums

Teritorijas raksturu veido mozaīkveida ainava, kur lauksaimniecības zemes mijas ar salīdzinoši lielām jauktā meža teritorijām, kurās notiek saimnieciskā darbība un vietām vērojami izcirtumi, kas ietekmē meža ataudzes struktūru un raksturu. Lauksaimniecības zemēs izveidoti gan tīrumi, gan ganības un pļavas. Vietām teritorijā ir arī purvi. Reljefs teritorijā vietām ir viļņots, vietām izteikti paugurains ar augstākiem un zemākiem pauguriem, kas tiešā veidā ietekmē vietējo ceļu konfigurāciju – tie ir līkumoti, ved augšup un lejup. Ceļa malās aug pļavu puķes. Teritorijā izkaisītas viensētas, no kurām daļa ir pamestas. Daudzviet dzīvojamās ēkas ir vecas, no koka, krāsotas spilgtās krāsās.

Ainavas uztvere

Vietām daži tāli skati paveras no ceļiem pāri pļavām un tīrumiem. Kopumā redzamības diapazons ainavā ir mainīgs, ainavas uztveres mērogs ir tuvs, vidējs un vietām tāls. Skati noslēdzas mežu puduros vai reljefā. Teritorijā skaņa kopumā klusa, jūt sezonālu kultūraugu smaržu no pļavu ziediem. Ainavas tekstūra ir smalka lauksaimniecības zemju ainavās un raupja mežu ainavās.

Ainavas vērtības

Teritorijā sastopami vairāki aizsargājami biotopi: sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, staignāju meži, purvaini meži, lakstaugiem bagāti egļu meži, sausi zālāji kaļķainās augsnēs, upju straujtecēs un dabiski upju posmi, aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), pārejas purvi un slīkšņas, palieņu zālāji, veci vai dabiski boreāli meži, eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, veci jaukti platlapju meži, mēreni mitras pļavas, skujkoku meži uz osveida reljefa formām. Teritorijai raksturīgs saimniekošanas veids, kur lauksaimnieciskā un mežsaimnieciskā darbība veikta jau izsenis, ietekmējoties no zemes auglības konkrētajā apvidū. Augstvērtīgas tālās skatu līnijas, kas robežojas ar meža masīviem pie horizonta, veidojot gleznieciski dūmakainu, nosvērtu un mierīgu ainavtelpu.

Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt kultūrvēsturiskās ainavas vizuālo vērtību. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Varakļānu agrārā mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienē starp Lubānu un Viļāniem, ap Varakļānu pilsētu. To šķērso valsts nozīmes autoceļš A12 Jēkabpils–Rēzekne–Ludza–Krievijas robeža.

Ainavas raksturojums

Areālā dominē viegli viļņots reljefs. Lauksaimniecības zemju mērogs mainās no vidēja līdz plašam. Tīrumi, pļavas un ganības mijas ar nelielām jauktu koku mežu teritorijām areāla Z daļā un lielākām mežu teritorijām areāla D daļā. Lauksaimniecības zemes ir ar vidēju līdz augstu auglību, areāla Z daļā lauksaimniecības zemes ir pilnībā meliorētas, bet D daļā ir dažas plašas nemeliorētas platības. ZA daļā izvietotas polderu teritorijas. Agroainavā vienmērīgi izvietotas viensētas. Vietām vērojami padomju laika fermu grausti. Nedaudz likumoti asfaltēti un grants ceļi, to nomales koptas, bet gar mazākas nozīmes ceļiem ceļmalas aizaugušas ar krūmiem, arī latvāņiem. Teritorijā ir dažas derīgo izrakteņu ieguves vietas.

Ainavas uztvere

Vidēja mēroga ainava ar atsevišķiem tāliem skaitiem. Kustība vērojama uz valsts nozīmes autoceļa un reģionālās nozīmes ceļiem, pārējā teritorija galveno kustību ainavā rada vējš. Lauksaimniecības zemju teritorijās, kuras ir koptas, ainava patīkama, likumotie ceļi un reljefs padara ainavu interesantu. Skaņa teritorijā klusa, pie mazākas nozīmes ceļiem dzirdami putni, atsevišķās vietās grieze. Ainavas aura nolasāma atsevišķos elementos, un skatupunktos.

Ainavas vērtības

Teritorijā konstatēti tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, Veci vai dabiski boreāli meži, Mēreni mitras pļavas, Lakstaugiem bagāti egļu meži, Staignāju meži, Palieņu zālāji, Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži), Veci jaukti platlapju meži, Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, Purvaini meži, Aktīvi augstie purvi, Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži), Parkveida pļavas un ganības, Smiltāju zālāji. Teritoriju bagātina arī dižkoki. Augstvērtīgas skatu līnijas pār lauksaimniecības zemēm, kas robežojas ar mežu teritorijām, viensētām, veidojot apsaimniekotu mozaīkveida ainavtelpu.

Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt kultūrvēsturiskās ainavas vizuālo vērtību. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Prīkuļu agrārā mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Jersikas līdzenumā, uz DR no Preiļu pilsētas, to šķērso divi reģionālie autoceļi P62 Krāslava–Preiļi–Madona un P63 Līvāni–Preiļi.

Ainavas raksturojums

Areālā viegli viļņots reljefs, mozaīkveida ainava, kur dominē meliorētas lauksaimniecības zemes – plaši lauki, tīrumi, pļavas un ganības, novērojami govju ganāmpulki. Viensētas ieskaudas kokaugu stādījumos un atrodas samērā tālu viena no otras, laukos izceļas atsevišķi augoši veci koki, vietām sastopamas ar krūmiem un koku grupām aizaugušas teritorijas, aizauguši meliorācijas grāvji, lauku malās atstātas neplautas joslas, mitrākās vietās vērojamas krūmu grupas. Starp lauksaimniecības zemēm nelielas mežu teritorijas. Areālu nelielā posmā šķērso upe Feimanka. Areāla Z daļā nelielas ĪADT teritorijas, D daļā izvietojies aizsargājams kultūras piemineklis – Moskvinas vecticībnieku kopienas lūgšanu nams. Areāls samērā apdzīvots, tajā ir vienpadsmit ciemi – Lipuški, Prīkuļi Lielie Pupāji, Saunaža, Sutri, Lielie Anspoki, Smelteri, Jaunie Mozuļi, Līči, Lielie Leiči, Vecie Mozuļi. Reģionālie autoceļi asfaltēti, un teritoriju vienmērīgi nosedz arī vietējās nozīmes autoceļu tīkls. Kā akcenti ainavā izceļas atsevišķu viensētu krāsainie jumti, un kā vertikālie elementi vērojamas elektrolīnijas un mobilo sakaru torņi.

Ainavas uztvere

Vidēja līdz liela mēroga ainava, kurā vidēji tuvi skati mijas ar dažām tālām skatu perspektīvām, kas noslēdzas mežu teritorijās. Skatus ierobežo koku puduri ap viensētām. Lauksaimniecības zemes rada apsaimniekotas un koptas ainavas sajūtu, kaut vietām sastopamas aizaugušas teritorijas. Ainavā dominē monohromas krāsas, izceļas dažas ēkas ar spilgtākām fasādēm vai jumtiem. Ainava ir klusa. Ainavas aura nolasāma atsevišķos elementos, un skatupunktos.

Ainavas vērtības

Teritorijā atrodas tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: upju straujtecēs un dabiski upju posmi, aktīvi augstie purvi, veci vai dabiski boreāli meži, sausi zālāji kaļķainās augsnes, purvaini meži, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, staigāņu meži. Teritoriju bagātina arī vairāki dižkoki – ozoli un priedes.

Teritorijā atrodas aizsargājams kultūras piemineklis – Moskvinas vecticībnieku kopienas lūgšanu nams. Augstvērtīgas skatu līnijas uz lauksaimniecības zemēm, kas robežojas ar mežu teritorijām un viensētām koku puduros, veidojot apsaimniekotu ainavtelpu.

Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojot, izmanto esošo mozaīkas ainavu. Saglabāt kultūrvēsturiskās ainavas vizuālo vērtību. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Radopoles agrārā mozaīkainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Austrumlatvijas zemienes A daļā. Teritoriju šķērso valsts reģionālais autoceļš P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi).

Ainavas raksturojums

Areālā dominē viegli viļņots reljefs, vidēja mēroga līdz plašas lauksaimniecības zemes – tīrumi, pļavas un ganības mijas ar nelielām jauktu koku mežu teritorijām. Agrārā ainavā vienmērīgi izvietotas viensētas. Vietām vērojami padomju laika fermu grausti. Nedaudz likumoti asfaltēti un grants ceļi, to nomales koptas, bet gar mazākas nozīmes ceļiem ceļmalas aizaugušas ar krūmiem, dažviet latvāņiem. Areāla D daļu šķērso Ošas upe. Teritorijā atrodas Galēnu ciems ar bagātu kultūrvēsturi. Caur visu areālu ved tūrisma maršruts “Latgales ezertaka”, apvienojot vairākus kultūras pieminekļus un tūrisma objektus. Ainavā kā vertikālie elementi izceļas elektrolinijas, mobilo sakaru torņi. Teritoriju šķērso valsts vietējie autoceļi V739, V740.

Ainavas uztvere

Vidēja mēroga ainava, kuru interesantu padara reljefs. Kustība vērojama uz valsts un reģionālas nozīmes autoceļiem, pārējā teritorijā galveno kustību ainavā rada vējš. Lauksaimniecības zemju teritorijās, kuras ir koptas, ainava patīkama. Ainavas aura nolasāma atsevišķos elementos un skatupunktos.

Ainavas vērtības

Teritorijā atrodas tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: sugām bagātas ganības un ganības pļavas un vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji).

Teritoriju bagātina arī dižkoki, tai skaitā Galēnu ambulances priede u.c. Teritorijā atrodas vairāki aizsargājams kultūras pieminekļi – Karakapu senkapi (Kara kapi).

Augstvērtīgas skatu līnijas pār lauksaimniecības zemēm, kas robežojas ar mežu teritorijām, viensētām, veidojot apsaimniekotu mozaīkveida ainavu.

Rekomendācijas: Saglabāt Galēnu kultūrvēsturiskas ainavas vizuālās vērtības. Saglabāt ciemu blīvo un grupēto profilu, respektēt tradicionālo arhitektūru, apjomus. Apsaimniekošanā saglabāt lauksaimniecisko darbību. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Modelēt ekoloģisko un vizuālo ietekmi uz ainavu vēja parku attīstības zonās. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Vecvārkavas – Rudzātu agrārā mozaikainava

Ainavu raksturu tips – Viļņota reljefa agrārā mozaikainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Jersikas līdzenumā starp Līvāniem un Preiļiem, Dubnas upes krastos.

Ainavas raksturojums

Areālā dominē viegli viļņots reljefs, lauksaimniecības zemes – tīrumi, pļavas un ganības mijas ar nelielām, izkaisītām mežu teritorijām. Agroainavā novērojami liellopu ganāmpulki. Lauksaimniecības zemes ar vidēji augstvērtīgām augsnēm, pārsvarā meliorētas, teritorijas ar zemāku augsnes auglību nav meliorētas, un tās koncentrējušās Dubnas upes tuvumā. Viensētas ieskaudas kokaugu stādījumos, laukos izceļas atsevišķi augoši veci koki, vietām sastopamas ar krūmiem un koku grupām aizaugušas teritorijas. Nedaudz līkumoti asfaltēti un grants ceļi, to nomales koptas. Tālāk no ceļa vietām krūmāji un aizauguši grāvji. Areālā blīvs vietējās nozīmes ceļu tīkls. Kā vertikālie elementi ainavā izceļas elektrolīniju stabi un sakaru torņi. Ainavā sastopami lauksaimniecības ražošanas ēku grausti, kuri apauguši ar krūmājiem. Teritorijas DR daļu šķērso līkumotā Dubnas upe, kur atrodas arī īpaši vērtīga dabas teritorija dabas liegums “Dubnas upes palīene”, ziemeļu daļas ainavu papildina Ošas upe un centrālajā daļā Dubnā ietek Feimankas upe. Areālā ir samērā liela polderu teritorija.

Ainavas uztvere

Vidēja mēroga ainava, kurā vidēji tuvi skati mijas ar dažām tālām skatu perspektīvām, kas noslēdzas mežu masīvos. Skatus ierobežo koku puduri ap viensētām. Lauksaimniecības zemes rada apsaimniekotas un koptas ainavas sajūtu, kaut vietām sastopamas aizaugušas teritorijas un atsevišķas pamestas ēkas.

Ainavas vērtības

Dabas liegums “Dubnas palīene”, kur nozīmīgākā dabas vērtība ir dabiskie zālāji, kas izveidojušies upes palienē dabas apstākļu un cilvēku saimnieciskās darbības mijiedarbībā. Teritorijas galvenās dabas vērtības ir ES nozīmes aizsargājamie biotopi: Palieņu zālāji un Mēreni mitras pļavas, kā arī ar tiem saistīto reto un aizsargājamo sugu populācijas.

Teritorijā atrodas vairāki aizsargājami kultūras pieminekļi – Arendoles muižas kungu māja, Vārkavas (Vecvārkavas) muižas pils, Vārkavas Sv.Trīsvienības Romas katoļu baznīca, Brokovsku viduslaiku kapi (Vecie Brokovsku kapi), Čeirānu senkapi, Odzenes apmetne.

Ainavā dominē tālas un atvērtas skatu līnijas, kas rada plašuma sajūtu, kas var iedvesmot un nomierināt. Atsevišķas vēsturiskas vietas (piemēram, Vārkavas muiža Dubnas krastā) izceļ vietas kultūrvēsturisko auru. Vecvārkavas baznīcas torņi ainavas vertikālā dominante.

Rekomendācijas: Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Attīstot lielus ražošanas objektus un industriālo parku objektus, ņemt vērā to vizuālās ietekmes zonas un izvietojo, izmanto esošo mozaikas ainavu. Nepieļaut vēja parku izbūvi. Saglabāt kultūrvēsturiskās ainavas vizuālo vērtību. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

Dubnas – Tartaka upju ainava

Ainavu raksturu tips – Upju ainava.

Atrašanās vietas orientieri

Teritorija atrodas Pelēču ciema apkārtnē. Tajā ietilpst Pelēču, Veirūgnes, Limankas ezeri, kas atrodas Dubnas upes sateces baseinā. Teritoriju šķērso valsts reģionālais autoceļš P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi).

Ainavas uztvere

Ainava vietām nolasās ar izteiksmīgām skatu līnijām uz ūdenstilpnēm. Kopumā ainavas uztveres mērogs ir vidējs ar ierobežotām skatu līnijām. Teritorija sakopta un uzturēta atsevišķās vietās, brīžiem rodas nekontrolētas savvaļas sajūta.

Ainavas raksturojums

Ainavas raksturu veido Dubnas upe un daudzie ezeri, purvi, kas atrodas tās sateces baseinā. Upes un ezeru krasti daudzviet aizauguši, daļā teritorijas, kas galvenokārt ir apdzīvotu vietu un viensētu tuvumā, tie ir attīrīti, paverot skatus uz ūdens virsmām. Ūdensteces krastos apdzīvotu vietu tuvumā daudz veci koki, kas izceļ upes ainavas savdabību. Reljefs teritorijā ir mainīgs, ūdenstilpņu tuvumā tas ir lēzenāks, savukārt tālāk no krastiem, kur pļavas un ganības atdala kokaugu un meža puduri, tas ir viļņots vai paugurains. Vietām teritorijā izveidotas jaunaudzis, tāpat vietām teritorijā, tai skaitā Dubnas upes krastos, plešas latvāņu plantācijas. Asfalta un grants seguma ceļi līkumoti, tie izceļ ainavas mainīgo raksturu. Daudzviet apdzīvotās vietās dominē senu koka ēku apbūve.

Ainavas vērtības

Dabas liegums “Pelēču ezera purvs”, kas ir neliela teritorija – nozīmīga pārejas purvu un slīkšņu aizsardzības vieta (kas veidojas, aizaugot Pelēču ezeram). Šeit sastopamas retas vaskulāro augu un sūnu sugas. Teritorijā iekļaujas neliela daļa dabas lieguma “Jaša”, kas izveidots, lai saglabātu vienu no izcili reprezentatīvām nogāžu un gravu mežu teritorijām Austrumlatvijā. Teritorijā atrodas tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā: Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, Palieņu zālāji, Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, Staignāju meži, Pārejas purvi un slīkšņas, Veci jaukti platlapju meži, Nogāžu un gravu meži, Smiltāju zālāji, Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji), Veci vai dabiski boreāli meži, Purvaini meži, Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi.

Teritorijā atrodas aizsargājami kultūras pieminekļi – Rošmaņu senkapi (Vaidu kalns), Kalvānu pilskalns, Pelēču – Bramaņu senkapi, Livmanu senkapi, Gribustānu senkapi (Franču kapi), Baraukas pilskalns, Bramaņu krucifikss ar jumtiņu.

Augstvērtīgas skatu līnijas uz ūdenstilpnēm, veidojot glezniecisku, mierīgu ainavtelpu.

Rekomendācijas: Palieņu pļavas apsaimniekot noganot, nepieļaut apbūvi. Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Ievērot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas noteikumus. Lielu ražošanas objektu izvietošana ainavu areālā nav vēlama. Saglabāt vērtīgus dabas elementus.

5. AUGSTVĒRTĪGĀS AINAVAS

5.1. Augstvērtīgie ainavu elementi

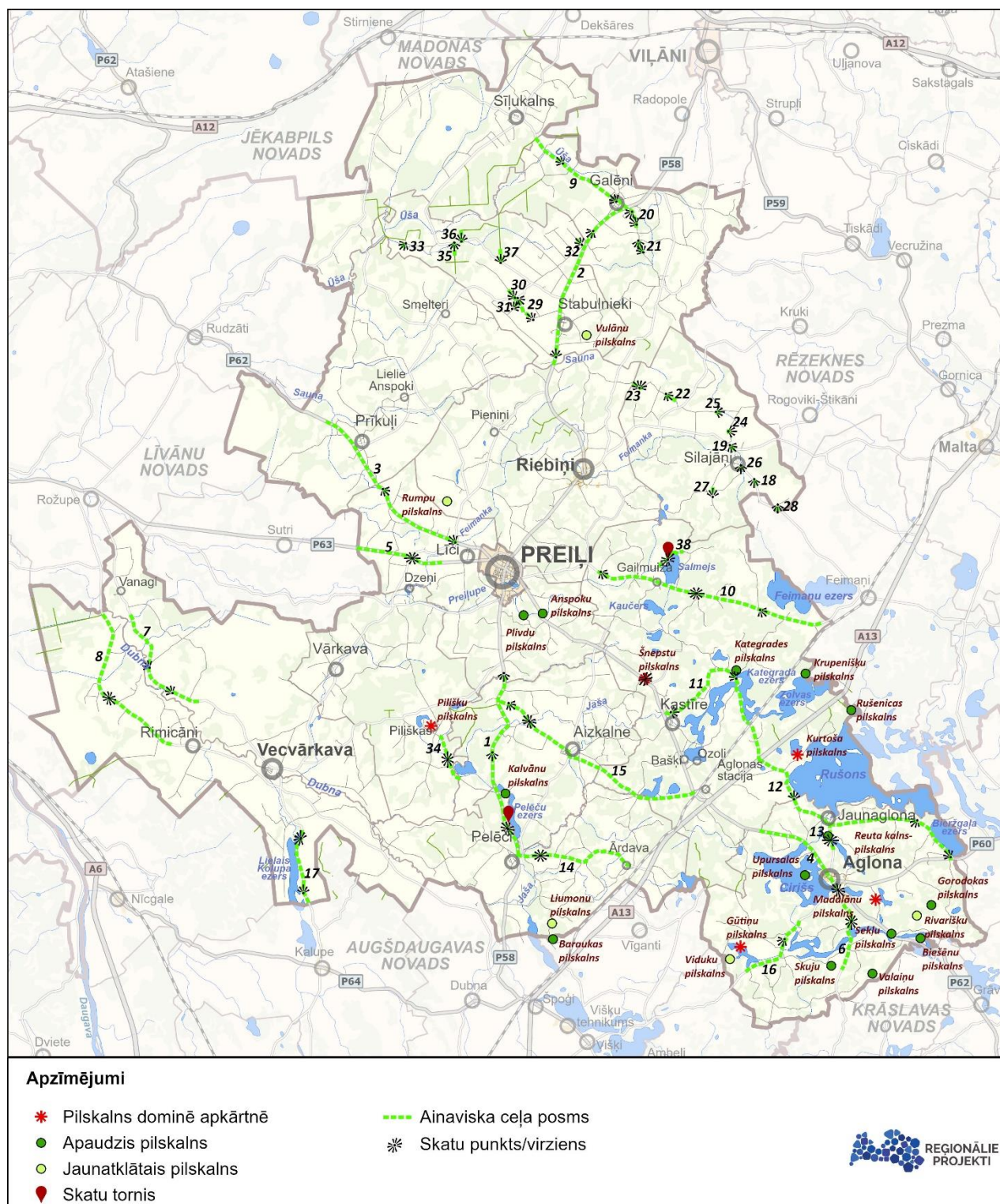

Preiļu novada augstvērtīgās ainavas veido pauguraini, viļņots reljefs ar ūdens objektiem (ezeriem, upēm u.c.), purvu teritorijas, atklātās ainavas – lauksaimnieciski apgūtās teritorijas un slēgtās ainavas – mežu teritorijas, kas kopā veido plašu skatu panorāmu diapazonu.

Plaši un atvērti skati ir Dubnas ielejas apkārtnē, Cirišu un Rušonas ezeru apkārtnē. Augstvērtīgas skatu līnijas uz lauksaimniecības zemēm, kas robežojas ar mežu teritorijām un viensētām koku puduros, veidojot apsaimniekotu ainavtelpu. Plašie skati paveras no Šnepstu, Pilišķu, Kurtoša (Rušonas), Madalānu, Gūtiņu pilskalniem un skatu torņiem. Preiļu novadā nozīmīgie augstvērtīgo ainavu elementi attēloti 6.attēlā.

Augstvērtīgā ainava no Šnepstu pilskalna

Attēls 7. Preiļu novada augstvērtīgie ainavu elementi

Iepriekšējā ainavu politikas plānā atsevišķi bija izdalīti **ainaviski ceļi** – autoceļi, kuri, pamatojoties uz sabiedrības vērtējumu, teritorijas attīstības plānošanas dokumentos ir noteikti kā teritorijas identitātei nozīmīga ainaviska vērtība un kuru apsaimniekošanai un plānošanai var tikt noteikti īpaši nosacījumi. Pašreiz normatīvie akti neizdala jēdzienu **ainaviskais ceļš**, bet tas uzskatāms kā ainaviski vērtīga teritorija, no tiem

pavērās tālie, atvērtie panorāmas skati, kuri noteikti esošajos plānošanas dokumentos, Latvijas ainavu atlantā²⁸ un papildināts ar pašvaldības vērtējumu (skat. 5.tab.).

Tabula 5. Ainaviskie ceļi

Nr. p.k.	Nosaukums	Atrašanās vieta
1.	P58 Viļāni–Preiļi–Špoģi	Aizkalnes pagasts; Pelēču pagasts
2.	P58 Viļāni–Preiļi–Špoģi	Stabulnieku pagasts; Galēnu pagasts
3.	P62 Krāslava–Preiļi–Madona (Madonas apvedceļš)	Preiļu pagasts; Saunas pagasts
4.	P62 Krāslava–Preiļi–Madona (Madonas apvedceļš)	Aglonas pagasts
5.	P63 Līvāni–Preiļi	Preiļu pagasts
6.	V636 Krāslava–Izvalta–Šķeltova–Aglona	Aglonas pagasts
7.	V678 Līksna–Kalupe–Vecvārķava–Rožupe	Upmalas pagasts
8.	V682 Špoģi–Arendole–Vecvārķava–Sīļi	Rožkalnu pagasts
9.	V739 Galēni–Sīļukalns–Stirniene	Galēnu pagasts
10.	V742 Preiļi–Gaiļmuiža–Feimaņi	Rušonas pagasts
11.	V744 Kastīre–Kategrade–Jaunaglona–Kapiņi	Rušonas pagasts
12.	V744 Kastīre–Kategrade–Jaunaglona–Kapiņi	Rušonas pagasts; Aglonas pagasts
13.	V745 Jaunaglona–Aglona	Aglonas pagasts
14.	V747 Pelēči–Ārdava	Pelēču pagasts
15.	V749 Aglonas stacija–Aizkalne–Babri	Aizkalnes pagasts; Rušonas pagasts
16.	V762 Aglona–Višķi	Aglonas pagasts
17.	V678 Līksna–Kalupe–Vecvārķava–Rožupe	Upmalas pagasts
18.	V577 Puša–Krāce–Silajāņi–Riebiņi	Silajāņu pagasts
19.	V577 Puša–Krāce–Silajāņi–Riebiņi	Silajāņu pagasts
20.	Pašvaldības ceļš GA–4 Galēni–Priževoti–Lomi	Galēnu pagasts
21.	Pašvaldības ceļš GA–4 Galēni–Priževoti–Lomi	Galēnu pagasts
22.	Pašvaldības ceļš SI–1 Pušča–Jačmeniški–Rozalina	Silajāņu pagasts
23.	Pašvaldības ceļš SI–1 Pušča–Jačmeniški–Rozalina	Silajāņu pagasts
24.	Pašvaldības ceļš SI–8 Krievu Balbārži–Latviešu Balbārži–Ščadrinieki	Silajāņu pagasts

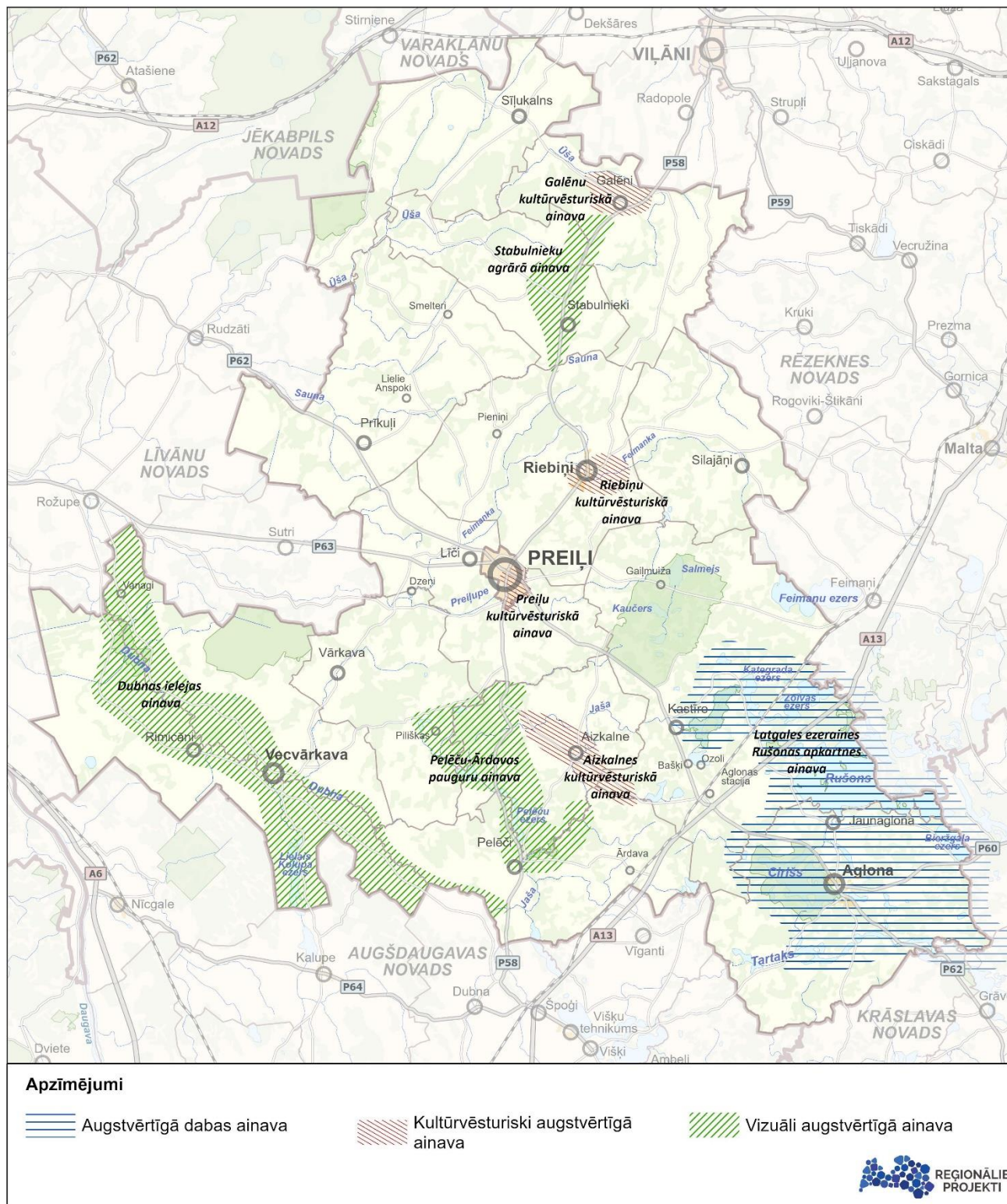
²⁸ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

25.	Pašvaldības ceļš SI–9 Kotļarova–Latviešu Balbārži	Silajāņu pagasts
26.	Skolas iela	Silajāņu pagasts
27.	Pašvaldības ceļš SI–11 Silajāņi–Kairīši	Silajāņu pagasts
28.	Pašvaldības ceļš SI–13 Akmentiņi–Ušpeji–Dālijas	Silajāņu pagasts
29.	Pašvaldības ceļš ST–4 Stabulnieki–Pastari	Stabulnieku pagasts
30.	Pašvaldības ceļš	Stabulnieku pagasts
31.	Pašvaldības ceļš	Stabulnieku pagasts
32.	Pašvaldības ceļš ST–12 Ūgaiņi–Puduļi–Kļaviņu mājas	Stabulnieku pagasts
33.	Pašvaldības ceļš ST–15 Vilciņi–Zvērgža–Varaža	Stabulnieku pagasts
34.	Pašvaldības ceļš VA–4 Novosele–Šusta ezers–Šaripovka	Vārkavas pagasts
35.	LVM ceļš Degļu ceļš	Stabulnieku pagasts
36.	LVM ceļš Slūkas ceļš	Stabulnieku pagasts
37.	LVM ceļš Garā purva ceļš	Stabulnieku pagasts
38.	Pašvaldības ceļš RU–27 Tiša–Gaiļmuiža	Rušonas pagasts

5.2. Augstvērtīgās ainavu telpas

Īpaši augstvērtīgās ainavu telpas iedala trīs kategorijas:

- **Kultūrvēsturiski augstvērtīgās ainavu telpas** – ainavas telpā koncentrējas valsts un novada mērogā nozīmīgas kultūrvēsturiskās vērtības, kas veido vienotu telpisku vienību (muižas kompleksi, baznīcas, vēsturiskā apbūve un struktūra) – Preiļu kultūrvēsturiskā ainava, Galēnu kultūrvēsturiskā ainava, Riebiņu kultūrvēsturiskā ainava un Aizkalnes kultūrvēsturiskā ainava;
- **Augstvērtīgās dabas ainavu telpas** – ainavas telpā pamatā koncentrējas aizsargājamās dabas vērtības – Latgales ezeraines Rušonas apkārtnes ainava;
- **Vizuāli augstvērtīgās ainavu telpas** – ainavas telpā koncentrējas vizuālās vērtības, galvenokārt saistītas ar dabas elementiem (reljefa paaugstinājumiem, ezeri, upes), kurus papildina kultūrvēsturiskās vērtības (pilskalni, baznīcas) – Dubnas ielejas ainava, Pelēču–Ārdavas pauguru ainava un Stabulnieku agrārā ainava.

Attēls 8. Augstvērtīgās ainavu telpas Preiļu novadā

5.2.1. Kultūrvēsturiski augstvērtīgās ainavu telpas

Preiļu novadā ir identificētas četras kultūrvēsturiski augstvērtīgas ainavas – Preiļu kultūrvēsturiskā ainava, Galēnu kultūrvēsturiskā ainava, Riebiņu kultūrvēsturiskā ainava un Aizkalnes kultūrvēsturiskā ainava.

Preiļu kultūrvēsturiskā ainava

Preiļu kultūrvēsturiskā ainava atrodas Preiļu pilsētā, urbānās ainavas areālā. Kultūrvēsturiskās un dabas vērtības ir Preiļu muižas apbūve ar parku, Preiļu Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīca, vēsturiskā apbūve Preiļu centrā, Preiļupīte. Neogotiskā Preiļu pils ar apbūvi un parku noteikta kā valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Parka teritorija labiekārtota, pie Preiļu pils dīķa ierīkota peldvieta.

Attēls 9. Preiļu muiža

Attēls 10. Preiļu pils dīķis, stallis

Attēls 11. Kapella

Attēls 12. Parks

Attēls 13. Plivdu pilskalns (foto V. Plivda)

Attēls 14. Preiļupīte (foto V. Plivda)

Rekomendācijas:

- Preiļu muižas apbūvei ievērot NKMP Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa izmantošanas un saglabāšanas norādījumus²⁹;
- Veicot jaunu būvniecību un esošo būvju, tostarp, ielu pārbūvi, saglabāt Preiļu pilsētas vēsturiskajam centram raksturīgā mēroga ielu perspektīvas, īpaši Brīvības ielas (no Atpūtas ielas līdz Aglonas ielai), Aglonas ielas (no Brīvības ielas līdz Liepu ielai), Daugavpils ielas (no Aglonas ielas līdz Mehanizatoru ielai) posmos un Raiņa bulvārī;
- Preiļu Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīcas un Igors Pliča senlietu kolekcijas un fotogrāfijas muzeju teritorijas noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);
- Nepieļaut jaunas vēsturiskajai apbūves funkcijai neatbilstošas apbūves veidošana;
- Saglabāt vēsturiski izveidojušos apstādījumu struktūru;
- Plānoto saimniecisko darbību saskaņot ar Pašvaldību.

Galēnu kultūrvēsturiskā ainava

Atrodas pie valsts reģionālā autoceļa P58 (Viļāni–Preiļi–Spoģi) Ūšas upītes kreisajā krastā, Galēnu ciemā, Radopoles agrārās mozaīkainavas areālā. Kultūrvēsturiskie augstvērtīgie objekti – Vidsmuižas Romas katoļu baznīca un Galēnu muižas apbūve ar parku. Ir izveidota *Galēnu Kultūrvēstures biedrība*.

²⁹ Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa izmantošanas un saglabāšanas norādījumi, pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/345067>

Attēls 15. Galēnu muižas apbūve

Attēls 16. Skats uz Galēnu muižu no parka

Attēls 17. Galēnu muižas parks

Attēls 18. Vidsmuižas Romas katoļu baznīca

Rekomendācijas:

- Noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);
- Saglabāt raksturīgo vidi – reljefu, vēsturisko apstādījumu struktūru, koku grupas un alejas, puķu audzes u.c., esošās kultūrvēsturiskās apbūves mērogu un raksturu, raksturīgos skatupunktus uz kultūrvēsturisko apbūvi;
- Ierobežot lielmēroga būvju celtniecību vietējas nozīmes kultūrvēsturiskā un dabas teritorijā un tiešā tās tuvumā;
- Kultūrvēsturiskās apbūves atjaunošanu veikt – saglabājot vēsturiskās apbūves mērogu un izvirzot augstas prasības gan telpiskajiem risinājumiem, gan arhitektoniskajām kvalitātēm, saskaņā ar Pašvaldības būvvaldē apstiprinātu būvprojektu. Nepieļaut jaunas vēsturiskajai apbūves funkcijai neatbilstošas apbūves veidošanos;
- Kultūrvēsturisko ēku fasāžu apmešanu vai apšūšanu veikt ar vēsturiskajām tradīcijām atbilstošiem materiāliem un faktūru. Ja nepieciešama ēkas ārsienu siltināšana, to veikt no ēkas iekšpuses;
- Plānoto saimniecisko darbību saskaņot ar Pašvaldību;
- Ieteicams veikt konservācijas pasākumus muižas apbūvei, lai nezaudētu kultūrvēsturisko vērtību;
- Jauno apbūvi stilistiski iekļaut kopējā ciema apbūvē. Saglabāt vēsturiski izveidojušos apstādījumu struktūru.

Riebiņu kultūrvēsturiskā ainava

Atrodas Maltas agrārās ainavas areālā, Feimankas upes krastā. Kultūrvēsturiskā vērtība ietver Riebiņu muižas apbūvi ar parku (angļu dārzs), Riebiņu Sv. Pētera un Pāvila Romas katoļu baznīcu, Sv.Nikolaja Riebiņu pareizticīgo baznīcu, Skangeļu vecticībnieku lūgšanu namu.

Attēls 19. Riebiņu muiža

Attēls 20. Riebiņu muižas parks³⁰

Rekomendācijas:

- Riebiņu muižas apbūvi ar parku, Riebiņu Sv. Pētera un Pāvila Romas katoļu baznīcu, Sv.Nikolaja Riebiņu pareizticīgo baznīcu, Skangeļu vecticībnieku lūgšanu namu noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);
- Saglabāt raksturīgo vidi – reljefu, vēsturisko apstādījumu struktūru, koku grupas un alejas, esošās kultūrvēsturiskās apbūves mērogu un raksturu, raksturīgos skatupunktus uz kultūrvēsturisko apbūvi;
- Ieteicams veikt konservācijas pasākumus muižas apbūvei, lai nezaudētu kultūrvēsturisko vērtību;
- Plānoto saimniecisko darbību saskaņot ar Pašvaldību;
- Ierobežot lielmēroga būvju celtniecību vietējas nozīmes kultūrvēsturiskā un dabas teritorijā un tiešā tuvumā;
- Saglabāt vēsturiski izveidojušos apstādījumu struktūru.

Aizkalnes kultūrvēsturiskā ainava

Atrodas Kaučera–Aizkalnes–Ārdavas agrārās mozaīkainavas areālā, gar valsts vietējo autoceļu V749 (Aglonas stacija–Aizkalne–Babri). Pauguraina ainava, Jašas upes krastos, ar tāliem lauku ainavas skatiem no autoceļa, ar kultūrvēsturiskiem objektiem – Dzejnieka Raiņa dzīves vieta – Raiņa muzejs “Jasmuiža”, Aizkalnes pareizticīgo baznīca, Jasmuižas (Aizkalnes) Svētā Krusta pagodināšanas Romas katoļu baznīca, Jasmuižas ūdens dzirnavas, Aizkalnes krogs, Aizkalnes senkapi.

³⁰ Riebiņu muižas parks, pieejams: <https://latgale.travel/listing/riebinu-muiza-un-parks/>

Attēls 21. Dzejnieka Raiņa dzīves vieta – Raiņa muzejs “Jasmuiža”³¹

Attēls 22. Aizkalnes krogs (foto V. Plivda)

Attēls 23. Jasmuižas (Aizkalnes) Svētā Krusta pagodināšanas Romas katoļu baznīca (foto V. Plivda)

Attēls 24. Aizkalnes pareizticīgo baznīca (foto V. Plivda)

Rekomendācijas:

- Aizkalnes pareizticīgo baznīcu, Jasmuižas (Aizkalnes) Svētā Krusta pagodināšanas Romas katoļu baznīcu, Aizkalnes krogu noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);
- Neaizsegt tālus panorāmas skatus no valsts vietējā autoceļa V749 (Aglonas stacija–Aizkalne–Babri), neaizsegt skatus uz kultūras pieminekļiem;

³¹ Raiņa memoriālais muzejs “Jasmuiža”, pieejams: <https://latgale.travel/listing/raina-muzejs-jasmuiza/>

- Ierobežot lielmēroga būvju celtniecību vietējas nozīmes kultūrvēsturiskā un dabas teritorijā (TIN4) un tiešā tās tuvumā.

5.2.2. Augstvērtīgās dabas ainavu telpas

Novada teritorijā iestiepjas Latvijas augstvērtīgās dabas ainavas telpa – Latgales ezeru ainava jeb Latgales zilo ezeru zeme.

Latgales ezeraines Rušonas apkārtnes ainava

Atrodas Latgales augstienes ainavzemē, Ružinas–Rēzeknes pauguraines daļā, Mākoņkalna–Liepukalna augstumos un Dienvidlatgales ezeraines ainavu apvidū. Latgales augstienē dabiskās drenāžas apstākļi sekmēja zemes lauksaimniecisku izmantošanu, tāpēc jau vēsturiski ainava bija stipri atmežota, atklāta — turklāt laukus klāja īpatnējais šņoru tīrumu raksts. Ainavā dominē ezeri, bagāta arī ar kultūrvēsturisko un dabas vērtībām. Noteikta kā nacionālās nozīmes ainava.

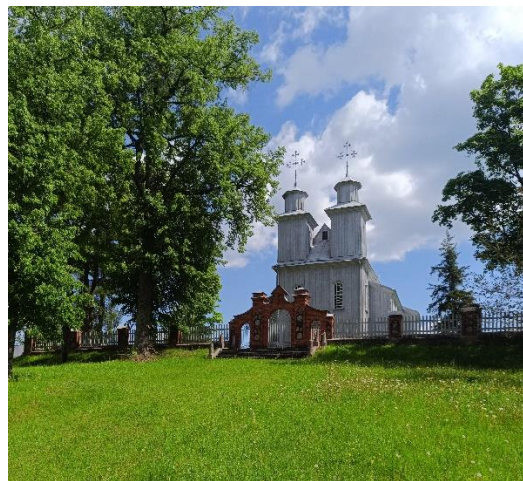
Attēls 25. Rušons. Skats no Kameņecas muižas, Jaunaglona

Attēls 26. Cirišs. Skats no Tartakas ielas, Aglona

Attēls 27. Aglonas bazilika

Attēls 28. Bērzgales Svētās Annas Romas katoļu baznīcas apbūve

Nacionālā nozīmīguma pamatojums³²:

Latgales ezeru ainava jeb Latgales zilo ezeru zeme ir tēlains apzīmējums Latgales augstienei ar lielāku ezeru blīvumu valstī. Starp augstajiem pakalniem virknējies savdabīgais ezeru raksts veido Latvijai unikālu ainavu

³² Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

— ledāja veidotās ezeru zemes simbolu. Šai ezeru paugurainei ne tikai piemīt dabas skaistums, kuru aprakstījuši daudzi latgaliešu autori un apbrīnojuši daudzi Latgales apceļotāji, bet tās ģeogrāfiskajam novietojumam bijusi arī nozīmīga loma ainavas kultūrvēsturisko īpatnību veidošanā. Rušona apkārtnē ir lielākais ezeru blīvums, starp diviem no tiem (Ciriša un Aglonas ezers) slejas Aglonas bazilika — reģiona katolisko tradīciju simbols, starptautiskas nozīmes svētvieta un reliģisku svētceļojumu vieta.

Vērtības:

- Latgales ezeraine ir iekļauta Latvijas kultūras kanonā kā viena no astoņām nozīmīgām identitātes ainavām;
- Koncentrējies liels skaits valsts nozīmes kultūras pieminekļu (arheoloģijas un arhitektūras), t.sk. starptautiskas nozīmes svētvieta Aglonas bazilika;
- Koncentrējas aizsargājamas dabas vērtības, ietilpst divi ģeoloģiski un ģeomorfoloģiski dabas pieminekļi, vairākas Natura 2000 vietas;
- Latgales augstiene ir daļa no Baltijas galvenās ledāja veidotās gala morēnas grēdas – ezeriem bagātā morēnu pauguraine;
- Latvijas Ainavu dārgumi – Aglonas Vissvētākās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas Romas katoļu bazilika, Latgales krucifikss lauku ainavā.

Latgales ezeraines Rušonas apkārtnes ainavas robeža noteikta pa Nacionālās ainavas – Latgales ezeraine Rāznas un Rušona apkārtnē³³ robežu, precizējot pa zemes vienības robežām, neiekļaujot mazvērtīgās purvaini mežainās teritorijas gar dzelzceļu (Rēzekne I–Daugavpils) un valsts galveno autoceļu A13, mežu teritorijas ziemeļu daļā un Feimaņu ezeru.

Ainavu kvalitātes mērķi:

- Saglabāt un izcelt Latvijai unikālo un nozīmīgo Latgales ezeraines ainavu, kā īpašu vietas atpazīstamības elementu un ekoloģiski nozīmīgu teritoriju, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz ezeru vai mitrāju;
- Uzturēt nemainīgu dabisko zālāju kvalitāti ezera krastos, veicinot to atbilstošu apsaimniekošanu un mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos;
- Saglabāt dabas vērtību teritorijas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai, sabalansējot lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu;
- Stiprināt reģionam raksturīgās un īpašās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, izceļot tās kā vietas atpazīstamības un identitātes elementus, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu;
- Samazināt līdz minimumam negatīvo ietekmi uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem zemes izmantošanā un apsaimniekošanā;
- Attīstīt apbūvi atbilstoši vietas mērogam un raksturam, optimizējot jau esošās apbūves teritorijas un nepieļaujot izplešanos.

Rekomendācijas:

- Teritoriju noteikt kā Ainaviski vērtīgu teritoriju (TIN5), piešķirot tai īpašus noteikumus;
- Aglonas internātvīdusskolas, Aglonas katoļu ģimnāzijas, Aglonas katoļu ģimnāzijas vecās ēkas, Geļenovas muižas parka, Kameņecas muižas, Rušona muižas un Starodvorjes vecticībnieku lūgšanu nama teritorijas

³³ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);

- Lauksaimnieciskā darbība pieļaujama esošajās lauksaimniecībā izmantojamās zemēs. Uzturēt un palielināt zālāju (pļavu un ganību) platības;
- Jaunus meža masīvus attīstīt tikai atsevišķos gadījumos vai ar konkrētu ekoloģisko mērķi (piemēram, aizsardzība pret eroziju), teritorijās, kurās nav dabiskie zālāji, kuras nav piemērotas lauksaimniecībai un apbūvei, degradētās teritorijās (piemēram, bijušās karjeru teritorijās), vienlaicīgi iekļaujot jaunās mežu teritorijas ainavas telpiskajā struktūrā un izvērtējot, ka apmežotā teritorija neaizsedz izteiksmīgas skatu līnijas;
- Nepieļaut jaunu transporta un inženiertehniskās infrastruktūras izvietojumu īpaši aizsargājamā dabas teritorijā;
- Nepieļaut liela mēroga objektu (vēja elektrostaciju, biogāzes lielmēroga ražotņu, liela mēroga saules paneļu parku u.c.) izvietojumu ainavas telpā un tās tiešā tuvumā;
- Plānojot apbūvi ezeru tuvumā nodrošināt krastu aizsardzību, preterozijas aizsardzību;
- Neaizsegt skatus no ceļiem uz ūdeni, neaizsegt skatus uz kultūras pieminekļiem. Atvērt skatus uz ezeriem un kultūrvēsturiskajām vērtībām;
- Uzturēt esošo ainavas telpisko struktūru, mērogu, apsaimniekošanas veidu;
- Aizsargājamās dabas teritorijās un kultūrvēsturiskos objektos un to apkārtnē izvērtēt teritorijas kapacitāti un tūrisma infrastruktūras izvietojumu attiecībā pret aizsargājamajiem dabas objektiem.

5.2.3. Vizuāli augstvērtīgās ainavu telpas

Kā vizuāli augstvērtīgās ainavu telpas Preiļu novada teritorijā noteiktas Dubnas ielejas ainava, Pelēču–Ārdavas paguru ainava, Kaučera ainava un Stabulnieku agrārā ainava.

Dubnas ielejas ainava

Dubnas ielejas ainava atrodas Dubnas upes abos krastos, Vecvārkavas–Rudzātu agrārās mozaīkainavas areālā. Viļņotā reljefa ainavu papildina īpaši aizsargājama dabas teritorija – Dabas liegums “Dubnas palienes”.

Galvenās ainavu telpas vērtības ir Dubnas upe un Lielais Kolupa ezers ar tālās panorāmas skatiem un bagāto kultūrvēsturisko mantojumu: Odzenes apmetne; Vārkavas Sv. Trīsvienības Romas katoļu baznīca, Vārkavas (Vecvārkavas) muižas pils, apbūve un parks; Čeirānu senkapi; Brokovsku viduslaiku kapi (Vecie Brokovsku kapi); Arendoles muižas kungu māja un Arendoles Dievmātes Romas katoļu baznīca; Nīdermuižas Kunga Jēzus Apskaidrošanas Romas katoļu baznīca; Vanagu Romas katoļu baznīca; Pūgaiņu krucifikss.

Attēls 29. Skats uz Dubnas ieleju no valsts vietēja autoceļa V682 Špoģi–Arendole–Vecvārkava–Sīļi (foto I. Kivlenieca)

Attēls 30. Skats uz Dubnas ieleju no valsts vietēja autoceļa V682 Špoģi–Arendole–Vecvārkava–Sīļi (foto I. Kivlenieca)

Attēls 31. Skats uz Dubnas ieleju no valsts vietēja autoceļa V678 Līksna–Kalupe–Vecvārkava–Rožupe (foto I.Kivleniece)

Attēls 32. Vēdzirnavas Dubnas ielejā (foto I.Kivleniece)

Attēls 33. Skats uz Dubnas ieleju no valsts vietēja autoceļa V678 Līksna–Kalupe–Vecvārkava–Rožupe (foto I. Kivleniece)

Attēls 34. Plašie panorāmas skati Dubnas ielejā no valsts vietēja autoceļa V678 Līksna–Kalupe–Vecvārkava–Rožupe (foto I. Kivleniece)

Attēls 35. Arendoles muižas kungu māja (foto I. Kivleniece)

Attēls 36. Arendoles Dievmātes Romas katoļu baznīca (foto I. Kivleniece)

Attēls 37. Skats uz Lielo Kolupas ezeru no valsts vietēja autoceļa V678 Līksna–Kalupe–Vecvārkava–Rožupe (foto I. Kivleniece)

Attēls 38. Plašie skati no valsts vietēja autoceļa V678 Līksna–Kalupe–Vecvārkava–Rožupe (foto I. Kivleniece)

Dubnas ielejas ainavas robeža noteikta gar Dubnas ieleju, iekļaujot Lielo Kolupas ezeru. Dubnas kreisā krasta ainavas robeža noteikta pa valsts vietējo autoceļu V682 Špoģi–Arendole–Vecvārkava–Sīļi, labā krasta ainavas robeža noteikta, iekļaujot valsts vietējo autoceļu V678 Līksna–Kalupe–Vecvārkava–Rožupe, pa zemes vienību robežām vai līdz tuvākai telpiskai robežai (mežs, grāvis utt.).

Ainavu kvalitātes mērķi:

- Saglabāt dabas vērtību teritorijas, nodrošinot, ka tās tiek labi uzturētas, netraucējot to ekoloģisko funkciju;
- Saglabāt līdzsvaru starp dabas aizsardzību un teritoriju izmantošanu lauksaimniecības, rūpniecības vai rekreācijas nolūkiem;
- Uzturēt upju ainavas kā īpašu vietas atpazīstamības elementu un ekoloģisko biokoridoru, nodrošinot atbilstošu šo teritoriju apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām, vērtīgiem dabas elementiem vai dabiskām plāvām, iespēju robežās, veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz upi.
- Attīstīt apbūvi atbilstoši vietas mērogam un raksturam, optimizējot jau esošās apbūves teritorijas un nepieļaujot izplešanos.

Rekomendācijas:

- Teritoriju noteikt kā Ainaviski vērtīgu teritoriju (TIN5), piešķirot tai īpašus noteikumus;
- Vanagu Romas katoļu baznīcas, Vārkavas muiža apbūves, Arendoles muižas apbūves un parka, Arendoles Dievmātes Romas katoļu baznīcas teritorijas noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);
- Saglabāt tālus un plašus skatus no ceļiem. Neaizsegt skatus no ceļiem uz ūdeni, neaizsegt skatus uz kultūras pieminekļiem;
- Saglabāt lauksaimniecības zemes ainavu kvalitāti, lai tās harmonē gan ainavas iekšējā struktūrā, gan attiecībās ar apkārtnējo zemes lietojumu;
- Veicināt dabisko upju krastu atjaunošanu un uzlabošanu;
- Apbūves attīstība vēlama ap jau esošajiem apdzīvoto vietu centriem, nodrošinot vizuāli estētisku un ekoloģisku pāreju uz pieguļošajām ainavām;
- Nepieļaut enerģijas ieguves infrastruktūras attīstību;

- Upju, ezeru un kultūrvēsturisko objektu tuvumā veicināt dabisko zālāju attīstību un atbilstošu apsaimniekošanu, mazinot šo teritoriju aizaugšanu;
- Sakopt degradētos objektus, piemēram, neapsaimniekotās fermas.

Pelēču – Ārdavas pauguru ainava

Atrodas Kaučera – Aizkalnes – Ārdavas agrārās mozaīkainavas un Dubnas – Tartaka upju ainavu areālos. Ainavu areālā ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: Dabas liegums “Jaša” un Dabas liegums “Pelēču ezera purvs”.

Paugurainais reljefs un plašās lauksaimniecības zemju teritorijas veido tālus, vizuāli pievilcīgus skatus gar valsts reģionālo autoceļu P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi) virzienā no Dzilnas upes uz Pelēciem.

Kultūrvēsturisko vērtību veido – Kalvānu pilskalns, Dovules senkapi, Gavarišķu senkapi, Zaķišu senkapi, Rošmaņu senkapi (Vaidu kalns), Gornejiešu (Gornajašu) kapliča.

Attēls 39. Skats no valsts vietēja autoceļa V749 (Aglonas stacija–Aizkalne–Babri) (foto V. Plivda)

Attēls 40. Ainaviskais ceļa posms Novosele–Šusta ezers–Šaripovka (foto S. Medne)

Attēls 41. Gornejiešu (Gornajašu) kapliča (foto S. Medne)

Attēls 42. Pelēču ezera purva skatu platforma (foto S. Medne)

Pelēču – Ārdavas pauguru ainavas teritorija noteikta gar ainavisko valsts reģionālo autoceļu P58 Viļāni–Preiļi–Špoģi uz abām ceļa pusēm pa zemes vienību robežām vai līdz tuvākai telpiskai robežai (mežs, grāvis utt.), iekļaujot dabas liegumus “Jaša” un “Pelēču purva ezeru” un Šusta ezeru.

Ainavu kvalitātes mērķi:

- Uzturēt reģionam raksturīgu lauku ainavu un elementus ainaviskā ceļa uztveres zonā, stiprinot vietas identitāti un uzturot novada kultūrainavas un vizuāli estētiskās kvalitātes;
- Saglabāt un uzturēt kultūrvēsturiskās vērtības;
- Attīstīt apbūvi atbilstoši vietas mērogam un raksturam, optimizējot jau esošās apbūves teritorijas un nepieļaujot izplešanos.

Rekomendācijas:

- Teritoriju noteikt kā Ainaviski vērtīgu teritoriju (TIN5), piešķirot tai īpašus noteikumus;
- Saglabāt tālos plašos skatus no ceļiem;
- Nepieļaut liela mēroga objektu (vēja elektrostaciju, biogāzes lielmēroga ražotņu, liela mēroga saules paneļu parku u.c.) izvietojumu ainavu atvērums vietās;
- Saglabāt lauksaimniecisko darbību kā galveno nodarbošanos;
- Veicināt dabisko zālāju attīstību un atbilstošu apsaimniekošanu upju, ezeru un kultūrvēsturisko objektu tuvumā, mazinot šo teritoriju aizaugšanu.

Kaučera, Salmeja, Stūponu ezeru ainava

Atrodas Kaučera – Aizkalnes – Ārdavas agrārās mozaīkainavas areālā. Kaučera, Salmeja, Stūponu ezeru ainavu telpu veido Aizsargājamo ainavu apvidus “Kaučers”, kur dominē pauguraines ainava ar 7 ezeriem un plašiem, atklātiem skatiem un bagātu aizsargājamo dabas vērtību.

Ainavu telpas vizuālo vērtību papildina kultūrvēsturiskais mantojums - Šnepstu pilskalns (Lielais kalns) ar apmetni, Stupānu senkapi, Ludvigovas senkapi I (Bogomolkas kalns), Gailīšu muižas apbūve un Tišinas vecticībnieku lūgšanu nams.

Attēls 43. Skats no Šnepstu pilskalna
(foto V. Jumtiņa)

Attēls 44. Skats uz Salmeju³⁴

³⁴ Salmeja ezera taka, skatu tornis, pieejams: <https://latgale.travel/listing/salmeja-ezera-taka-un-skatu-tornis/>

Ainavu kvalitātes mērķi:

- Saglabāt dabas vērtību teritorijas, nodrošinot, ka tās tiek labi uzturētas, netraucējot to ekoloģisko funkciju;
- Uzturēt nemainīgu dabisko zālāju kvalitāti ezera krastos, veicinot to atbilstošu apsaimniekošanu un mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos;
- Saglabāt līdzsvaru starp dabas aizsardzību un teritoriju izmantošanu lauksaimniecības, rūpniecības vai rekreācijas nolūkiem;
- Stiprināt reģionam raksturīgās un īpašās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, izceļot tās kā vietas atpazīstamības un identitātes elementus, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu;
- Attīstīt apbūvi atbilstoši vietas mērogam un raksturam, optimizējot jau esošās apbūves teritorijas un nepieļaujot izplešanos.

Rekomendācijas:

- Noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem - Ainaviski vērtīgo teritoriju (TIN5);
- Gailīšu muižas teritoriju un Tišinas vecticībnieku lūgšanu nama teritoriju noteikt kā teritoriju ar īpašiem noteikumiem - Vietējas nozīmes kultūrvēsturisko un dabas teritoriju (TIN4);
- Saglabāt vērtīgos dabas elementus, mazinot ietekmi uz tiem no intensīvas lauksaimnieciskās darbības, mežsaimniecības un rekreācijas vides;
- Saglabāt vecos meža nogabalus, uzturēt atklātas pļavu, ganību un atmatu platības un iespēju robežās atjaunot aizaugušās, saglabāt tradicionālo lauku ainavas struktūru un daudzveidīgos ainavas elementus, nefragmentēt lielos meža masīvus;
- Nepieļaut liela mēroga objektu (vēja elektrostaciju, biogāzes lielmēroga ražotņu, liela mēroga saules paneļu parku u.c.) izvietojumu ainavu atvērumu vietās;
- Neaizsegt skatus no ceļiem uz ūdeni, neaizsegt skatus uz/no kultūras pieminekļiem. Atvērt skatus uz ezeriem un kultūrvēsturiskajām vērtībām;
- Plānot vietai atbilstošu infrastruktūru, sabiedrības informēšanas un izglītošanas elementus.

Stabulnieku agrārā ainava

Atrodas Stabulnieku agrārās ainavas areālā, gar valsts reģionālo autoceļu P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi). Galvenā vērtība ir ainaviskais ceļš ar vizuāli estētisko vērtību – plašie, tālie panorāmas skati uz tradicionālu lauku ainavu ar vertikālo dominanti Pastaru vējdzirnavām.

Attēls 45. Skats no valsts reģionāla autoceļa P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi) (foto I. Jurkāne)

Attēls 46. Skats no valsts reģionāla autoceļa P58 (Viļāni–Preiļi–Špoģi) (foto I. Jurkāne)

Stabulnieku agrārā ainavas teritorija izveidota gar ainavisko valsts reģionālo autoceļu P58 Viļāni–Preiļi–Špoģi uz abām ceļa pusēm pa zemes vienību robežām vai līdz tuvākai telpiskai robežai (mežs, grāvis utt.), iekļaujot Pastaru vējdzirnavas, ņemot vērā ceļu plānošanas metodiku (A. Melluma, K. Vugule u.c.).

Ainavu kvalitātes mērķi:

- Uzturēt reģionam raksturīgu lauku ainavu un elementus ainaviskā ceļa uztveres zonā, stiprinot vietas identitāti un uzturot novada kultūrainavas un vizuāli estētiskās kvalitātes.

Rekomendācijas:

- Teritoriju noteikt kā Ainaviski vērtīgu teritoriju (TIN5), piešķirot tai īpašus noteikumus;

- Ceļa uztveres zonā (TIN5 teritorijas robežās) uzturēt ainavas raksturu, ierobežojot liela mēroga vai blīvas apbūves, kā arī ainavā dominējošu un vietas mērogam un raksturam neatbilstošu elementu izvietošanu (tajā skaitā tehnisku un industriālu);
- Uzturēt esošo ainavas telpisko struktūru un raksturīgos elementus, plānojot teritoriju apmežošanu un kailcirtes tā, lai tas būtiski neietekmētu kopējo ainavas raksturu un mērogu. Izvairīties no apmežošanas vietās, kas veido tālas skatu līnijas uz ainavu;
- Lauksaimniecības zemēs uzturēt reģionam tradicionālo lauksaimniecību un produktu audzēšanu;
- Sakopt degradētos objektus, piemēram, neapsaimniekotās fermas.

6. KOPSAVILKUMS AINAVU PĀRVALDĪBAI UN ATTĪSTĪBAI

Vietējās ainavu politikas mērķi ir saistāmi ar ainavas pārvaldības sistēmas veidošanu attiecīgajā pašvaldībā, kas nodrošinātu ainavas tematiskā plānojuma īstenošanu (piemēram, integrāciju teritorijas plānojumos un attīstības programmās) noteiktos termiņos, veicinātu dažādus ar ainavas apzināšanu saistītus pasākumus un projektus, koordinētu sadarbību starp dažādām pašvaldības struktūrvienībām un citām institūcijām ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanas kontekstā, kā arī veicinātu ainavu informatīvās datu bāzes veidošanu.³⁵

Ainavu izvērtējuma risinājumi paredz noteikto ainavu areālu, augstvērtīgos ainavu elementu un telpu ilgtspējīgu plānošanu, izmantošanu un aizsardzību, nosakot rekomendācijas, rīcības un regulējumu.

Augstvērtīgās ainavu telpas ir integrētas Preiļu novada teritorijas plānojumā kā teritorijas ar īpašiem noteikumiem (TIN) – Vietējās nozīmes kultūrvēsturiskās un dabas teritorijas (TIN4) (skat. 3.tab.) un Ainaviski vērtīgās teritorijas (TIN5) (skat. 45. att.):

- Latgales ezeraines Rušona apkārtnes ainava,
- Dubnas ielejas ainava,
- Pelēču–Ārdavas pauguru ainava,
- Kaučera, Salmeja, Stūponu ezeru ainava,
- Stabulnieku agrārā ainava.

Papildus ir noteiktas pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiski vērtīgas ēkas, kas iekļautas teritorijas plānojuma saistošajā Grafiskajā daļā un TIAN, nosakot prasības to pārbūvei un atjaunošanai (skat. 2.tabulu).

TIN4 un TIN5 attēlotas Preiļu novada teritorijas plānojuma Grafiskajā daļā un TIAN noteiktas prasības un nosacījumi, kas paredz ainaviski un kultūrvēsturiski nozīmīgu teritoriju aizsardzību, piemēram:

- liela apjoma objektu (telekomunikāciju torņi (virs 30 m)), ražošanas vai noliktavu ēkas, tehniskās infrastruktūras un apbūves izvietojumam ainaviski vērtīgajās teritorijās (TIN5) nepieciešams atbilstošs nozares speciālista vai eksperta atzinums par plānotā objekta ietekmi uz ainavu un ieteikumi tās mazināšanai,
- prasības zemes lietošanas kategorijas maiņai vai atmežošanai TIN5 teritorijā;
- aizliegumu vēja elektrostaciju virs 20 kW izvietojumam TIN4 un TIN5 teritorijās;
- prasības un nosacījumus derīgo izrakteņu ieguvei TIN5 teritorijās, nosakot, ka nepieciešams atbilstošs nozares speciālista vai eksperta atzinums par plānotās darbības ietekmi uz ainavu un ieteikumi tās mazināšanai;
- prasības kultūrvēsturisko ēku un objektu arhitektonisko vērtību saglabāšanai un aizsardzībai veicot pārbūvi u.c.

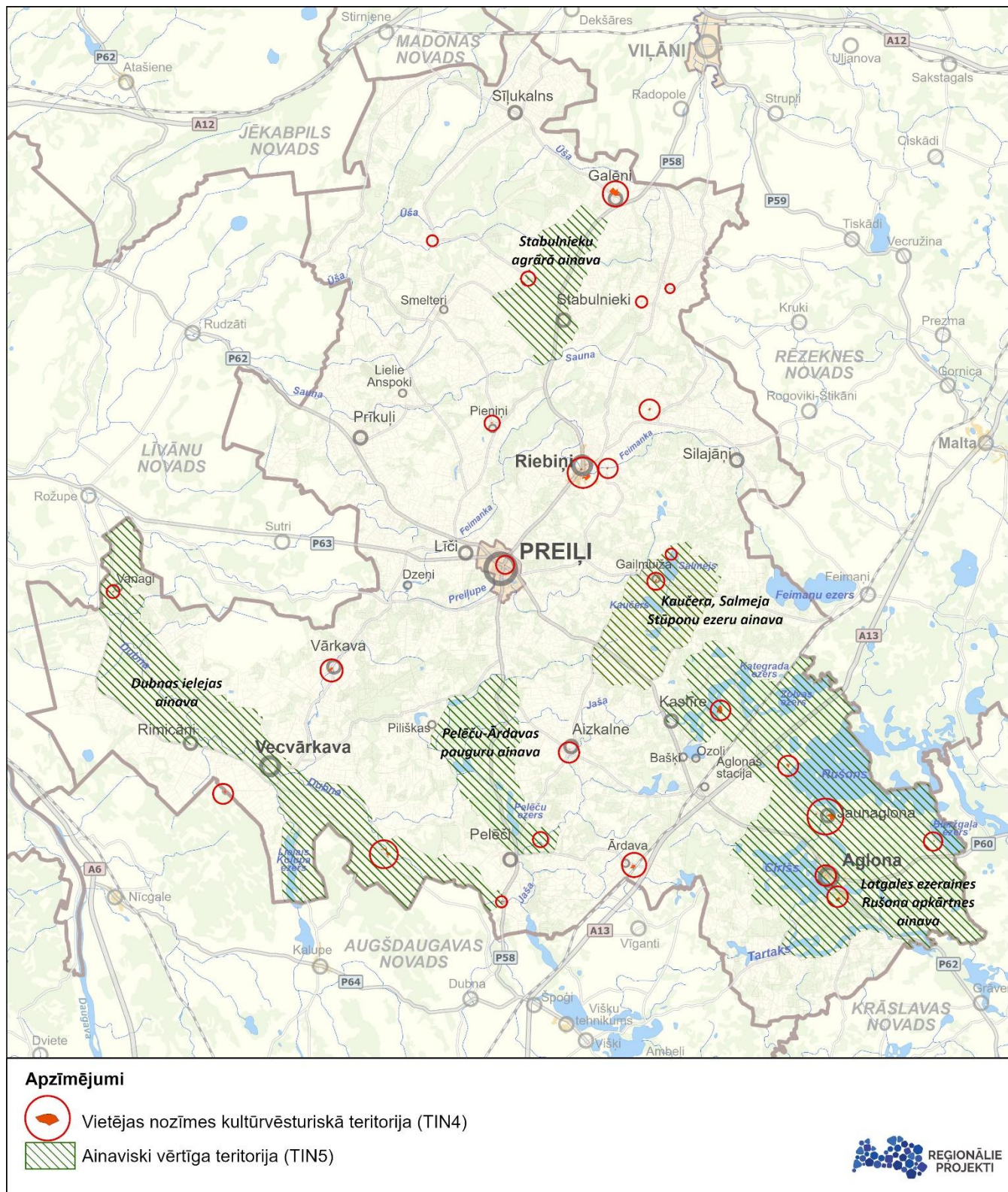

Rekomendācijas:

- Veicināt pasākumus un projektus ainavas apzināšanai, veidojot datu bāzi, kas atvieglo piekļuvi aktuāliem datiem, kas nepieciešami efektīvai ainavu pārvaldībai, nodrošinot regulāru informācijas apkopošanu un izplatīšanu;
- Veicināt sadarbību starp dažādām institūcijām, pašvaldību un citiem iesaistītajiem, nodrošinot koordinētas darbības ainavu aizsardzībai un attīstībai, un sekmē informācijas apmaiņu;
- Nodrošināt Preiļu novada pašvaldības kontroli par derīgo izrakteņu ieguvei un teritoriju rekultivāciju;

³⁵ https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/vadlinijas_viet_limenim_2019.pdf

- Veicināt sadarbību ar zemes īpašniekiem, lai nodrošinātu, ka ainavas tiek apsaimniekotas ilgtspējīgi un tiek ievēroti noteiktie kvalitātes mērķi. Tas palīdzēs arī veidot kopienas piederības sajūtu un vietas identitāti;
- Īstenot pasākumus neapsaimniekoto dabas vērtību, rekultivējamo un potenciāli piesārņoto vietu inventarizācijai, kā arī nodrošināt to sakārtošanu un atjaunošanu, veicot attiecīgus vides uzlabojumus un apsaimniekošanas pasākumus;
- Izveidot ainavu monitoringa sistēmu, kas palīdzētu veikt turpmāku ainavu analīzi un palīdzētu modelēt ainavu attīstības scenārijus;
- Veicināt sabiedrības līdzdalību, iesaistot vietējos iedzīvotājus un kopienas ainavu pārvaldības procesos, kā arī veidot izglītojošas kampaņas par ainavu nozīmi un to ilgtspējīgu pārvaldību;
- Izmantot Eiropas Savienības fondu un citu finanšu instrumentu iespējas ainavu pārvaldības un attīstības projektu īstenošanai;
- Ņemt vērā klimata pārmaiņu radītās izmaiņas ainavu plānošanā un attīstības scenāriju izstrādē.

Attēls 47. Teritorijas ar īpašiem noteikumiem (TIN4 un TIN5) Preiļu novadā

PIELIKUMI

1.Pielikums. Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi

Nr. p.k.	Valsts nozīmes kultūras pieminekļa nosaukums/aizsardzības Nr.	Tipoloģiskā grupa	Vērtības grupa	Atrašanās vieta
1.	Preiļu muižas apbūve (6498)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
2.	Pils (6499)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
3.	Kapela (6500)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
4.	Stallis (6501)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
5.	Vārti (6502)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
6.	Vārti (6503)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
7.	Vārtsarga namiņš (6504)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
8.	Parks (6505)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi
9.	Ērģeles (4123)	Māksla	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Preiļi, Preiļu katoļu baznīcā
10.	Biešēnu pilskalns (1885)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
11.	Upursalas pilskalns (Upurkalns) ar apmetni (1886)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
12.	Gorodokas pilskalns (1887)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
13.	Kameņecas Lielais akmens – kulta vieta (1888)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
14.	Jokstu senkapi (Mogilņiks, Jokstu kurgāns) (1889)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
15.	Kapiņu senkapi (1890)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
16.	Leitānu senkapi (1891)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
17.	Livdanišķu senkapi (1892)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
18.	Madalānu pilskalns un senkapi (1893)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
19.	Gūtiņu pilskalns (1894)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts

Nr. p.k.	Valsts nozīmes kultūras pieminekļa nosaukums/aizsardzības Nr.	Tipoloģiskā grupa	Vērtības grupa	Atrašanās vieta
20.	Senkapi (1895)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
21.	Reuta kalns – pilskalns (1896)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
22.	Ruskuļu Lielais akmens – kulta vieta (1897)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
23.	Sekļu pilskalns (1898)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
24.	Sekļu – Daukstu senkapi (1899)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
25.	Siladaukstu senkapi (1900)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
26.	Skuju pilskalns (1901)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
27.	Skuju senkapi (1902)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
28.	Valaiņu pilskalns (1903)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
29.	Aglonas Bazilika (6491)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
30.	Aglonas katoļu klosteris (6492)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
31.	Aglonas katoļu bazilikas un klostera apbūve (6490)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
32.	Altāris (4082)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
33.	Ērģeļu prospekts (4083)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
34.	Kancele (4096)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
35.	Kreisais sānu altāris ar gleznām (2) (4097)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
36.	Labējais sānu altāris ar gleznām (2) (4098)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
37.	Sānu altāri (2) ar gleznojumiem medaljonos (15) (4099)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
38.	Ērģeles (4084)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Aglonas Bazilikā
39.	Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīcas apbūve (6493)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
40.	Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīca (6494)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
41.	Zvanu tornis (6495)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts
42.	Altāris (4101)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīcā

Nr. p.k.	Valsts nozīmes kultūras pieminekļa nosaukums/aizsardzības Nr.	Tipoloģiskā grupa	Vērtības grupa	Atrašanās vieta
43.	Ērģeļu prospekts (4102)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīcā
44.	Ērģeles (4103)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aglonas pagasts, Bērzgales (Biržgaļu) katoļu baznīcā
45.	Aizkalnes senkapi (1904)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aizkalnes pagasts
46.	Feldhofas senkapi un apmetne (1905)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Aizkalnes pagasts
47.	Gāgu senkapi (1906)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aizkalnes pagasts
48.	Aizkalnes pareizticīgo baznīca (8787)	Arhitektūra	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aizkalnes pagasts
49.	Dzejnieka Raiņa dzīves vieta (49)	Vēsturiska notikuma vieta	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Aizkalnes pagasts
50.	Karakapu senkapi (Kara kapi) (1907)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Galēnu pagasts
51.	Baraukas pilskalns (1914)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
52.	Gribustānu senkapi (Franču kapi) (1915)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
53.	Livmanu senkapi (1916)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
54.	Maskevicišķu senkapi (1917)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
55.	Pelēču – Bramaņu senkapi (1918)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
56.	Rošmaņu senkapi (Vaidu kalns) (1919)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
57.	Kalvānu pilskalns (8922)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
58.	Gornejiešu (Gornajašu) kapliča (6497)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
59.	Altāris (4114)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts, Gornejiešu kapličā
60.	Bramaņu krucifikss ar jumtiņu (9303)	Māksla	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts
61.	Altāris (4118)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts, Nīdermuižas katoļu baznīcā
62.	Ērģeles (4120)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts, Nīdermuižas katoļu baznīcā
63.	Ērģeļu prospekts (4119)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Pelēču pagasts, Nīdermuižas katoļu baznīcā

Nr. p.k.	Valsts nozīmes kultūras pieminekļa nosaukums/aizsardzības Nr.	Tipoloģiskā grupa	Vērtības grupa	Atrašanās vieta
64.	Anspoku pilskalns (1920)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Preiļu pagasts
65.	Plivdu pilskalns (1921)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Preiļu pagasts
66.	Moskvinas vecticībnieku kopienas lūgšanu nams (9041)	Arhitektūra	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Preiļu pagasts
67.	Riebiņu muižas kungu māja (8574)	Arhitektūra	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Riebiņu pagasts
68.	Cilnis "Svētais vakarēdiens" (4129)	Māksla	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Riebiņu pagasts, Riebiņu katoļu baznīcā
69.	Arendoles muižas kungu māja (8547)	Arhitektūra	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Rožkalnu pagasts
70.	Skuteļu senkapi (1940)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Saunas pagasts
71.	Pastaru vējdzirnavas (6129)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Stabulnieku pagasts
72.	Šnepstu pilskalns (Lielais kalns) ar apmetni (1924)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
73.	Kastires senkapi (1925)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
74.	Kastires Soda kalns (Lielais kalns, Dārza kalns) – soda vieta (1926)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
75.	Kategrades pilskalns (Gorodok) (1927)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
76.	Krupenišķu pilskalns (Gorodok) (1928)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
77.	Grebežu senkapi (Maskaļu kalniņš) (1929)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
78.	Ludvigovas senkapi I (Bogomolkas kalns) (1931)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
79.	Kurtoša (Rušonas) pilskalns (1932)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
80.	Kristapēnu senkapi un apmetne (1933)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
81.	Pokšānu senkapi (1934)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
82.	Rušenicas pilskalns (1935)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
83.	Liepu salas apmetne (1936)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
84.	Upurkalns ar akmeni – kulta vieta (1937)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
85.	Spuldziņu Melnais kalns – kulta vieta (1938)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
86.	Stupānu senkapi (1939)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts

Nr. p.k.	Valsts nozīmes kultūras pieminekļa nosaukums/aizsardzības Nr.	Tipoloģiskā grupa	Vērtības grupa	Atrašanās vieta
87.	Rušonu katoļu baznīcas apbūve (6506)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
88.	Rušonu katoļu baznīca (6507)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
89.	Klosteris (6508)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
90.	Žogs (6509)	Arhitektūra	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Rušonas pagasts
91.	Brokovsku viduslaiku kapi (Vecie Brokovsku kapi) (1947)	Arheoloģija	Vietējās nozīmes kultūras piemineklis	Upmalas pagasts
92.	Čeirānu senkapi (1948)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Upmalas pagasts
93.	Odzenes apmetne (1950)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Upmalas pagasts
94.	Vārkavas Sv. Trīsvienības Romas katoļu baznīca (8593)	Arhitektūra	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Upmalas pagasts
95.	Ērģeles (4133)	Māksla	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Upmalas pagasts, Vārkavas katoļu baznīcā
96.	Vārkavas (Vecvārkavas) muižas pils (8594)	Arhitektūra	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Upmalas pagasts
97.	Ančkinu senkapi II (1951)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
98.	Ančkinu senkapi I (1952)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
99.	Dovules senkapi (1953)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
100.	Bučku senkapi (1954)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
101.	Gavarišķu senkapi (1955)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
102.	Zaķīšu senkapi (1956)	Arheoloģija	Reģiona nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
103.	Pilišķu pilskalns (1957)	Arheoloģija	Valsts nozīmes kultūras piemineklis	Vārkavas pagasts
Jaunatklātie pilskalni				
104.	Rivarišķu pilskalns	Arheoloģija		Aglonas pagasts
105.	Viduku pilskalns	Arheoloģija		Aglonas pagasts
106.	Liumonu pilskalns	Arheoloģija		Pelēču pagasts
107.	Rumpu pilskalns	Arheoloģija		Riebiņu pagasts
108.	Vulānu pilskalns	Arheoloģija		Stabulnieku pagasts

2.Pielikums. Preiļu novada ainavu areālu kvalitātes mērķi³⁶

Preiļu urbānā ainava

- Stiprināta vietas identitāte un atpazīstamība, izceļot kultūrvēsturiskās vietas un kultūras mantojumu, dabas vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuālo pievilcību.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos ārpus pilsētas robežām un nodrošinot ilgtspējīgu apbūves robežu/buferzonu kā vizuāli – estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas, transporta un inženiertehniskās infrastruktūras objektu integrēšana, izvērtējot un saglabājot vērtīgās skatu līnijas, ainavas vērtības, telpisko struktūru un vizuāli estētisko pievilcību.

Feimaņu pauguraines ezeru ainava

- Dabas vērtību teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp tās saglabāšanu un lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.
- Ainavas identitātes, rekreācijas, veselības un vizuāli estētiskās priekšrocības tiek atzītas un aizsargātas. Zemes izmantošanā un apsaimniekošanā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.
- Izcelta un saglabāta ezeru ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām, vērtīgiem dabas elementiem vai dabiskiem zālājiem ezeru krastos, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz ezeru vai mitrāju. Uzturēta nemainīga dabisko zālāju kvalitāte ezera krastos, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiemi un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.
- Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti ezeru krastos, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas ēkas, ņemot vērā ainavas raksturu un nozīmīgākās skatu līnijas uz ezeru ainavu, ceļu izveidē mazinot īpaši vērtīgu meža vai aizsargājamo dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Ašenieku purva ainava

- Dabas vērtības teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp saglabāšanu un lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.
- Zemes izmantošana rada minimālus traucējumus un ir pielāgota vietas dabas apstākļiem un reģiona īpašajām kultūras vērtībām. Zemes izmantošanā un apsaimniekošanā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.
- Izcelta un saglabāta purva ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas. Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti purva teritorijā, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas

³⁶ Latvijas digitālais ainavu atlants, pieejams: https://ej.uz/LV_ainavuatlants

ēkas, ceļu izveidē mazinot dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Krievu purva ainava

- Dabas vērtības teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp saglabāšanu un lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Zemes izmantošana rada minimālus traucējumus un ir pielāgota vietas dabas apstākļiem un reģiona īpašajām kultūras vērtībām. Zemes izmantošanā un apsaimniekošanā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.
- Izcelta un saglabāta purva ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas.
- Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti purva teritorijā, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas ēkas, ceļu izveidē mazinot dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Lielā Pelečāres purva ainava

- Dabas vērtības teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp saglabāšanu un lauksaimniecisko, rūpniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.
- Teritorijas pēc kūdras ieguves ir rekultivētas vai renaturalizētas.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Zemes izmantošana rada minimālus traucējumus un ir pielāgota vietas dabas apstākļiem. Zemes izmantošanā un apsaimniekošanā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.
- Izcelta un saglabāta purva ainava kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas. Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti purva teritorijā, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas ēkas, ceļu izveidē mazinot dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Stabulnieku agrārā mozaīkainava

- Produktīvas lauksaimniecības, mežu un pauguraines ainavas, ko var baudīt sabiedrība, vienlaikus saglabājot ekoloģiskās vērtības un funkcijas.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Apmežotas teritorijas, kuras kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.

- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu (dabisku un viegli kopjamu) apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli – estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām. Nepieļaut vienlaidu apbūves veidošanos gar ūdensobjektu krasta līnijām, ceļiem.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības, dabas pamatnes vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko kvalitāti un identitāti.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.

Kaučera – Aizkalnes – Ārdavas agrārā mozaikainava

- Produktīvas lauksaimniecības, mežu un pauguraines ainavas, ko var baudīt sabiedrība, vienlaikus saglabājot ekoloģiskās vērtības un funkcijas.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu (dabisku un viegli kopjamu) apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli – estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām. Nepieļaut vienlaidu apbūves veidošanos gar ūdensobjektu krasta līnijām, ceļiem, īpaši gar ainaviskajiem ceļiem.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas. Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības, dabas pamatnes vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko kvalitāti un identitāti.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
- Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas ēkas, ņemot vērā ainavas raksturu un nozīmīgākās skatu līnijas uz atvērtajām teritorijām un no reljefa pacēlumiem, ceļu izveidē mazinot īpaši vērtīgu meža vai aizsargājamo dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšana un izglītošana.

Nīcgales Kalupes agrārā ainava

- Ainava ar tās dabas un kultūras vērtībām ir taustāma vērtība kā galvenais atrašanās vietas faktors.
- Reģionam raksturīga zemes izmantošana (lauksaimniecība), saglabājot un veicinot raksturīgās ainavas īpašības, tostarp dabas vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuālo pievilcību.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos.

- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, tikai saglabājot, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības un īpašības, tostarp dabas vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko pievilcību, kultūrvēsturisko objektu kontekstu.
- Stiprinātas reģionam raksturīgās un īpašās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām vai dabiskām pļavām, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem.

Maltas agrārā ainava

- Reģionam raksturīga zemes izmantošana (lauksaimniecība), saglabājot un veicinot raksturīgās ainavas īpašības, tostarp dabas vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuālo pievilcību.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu (dabisku un viegli kopjamu) apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli – estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām. Nepieļaut vienlaidu apbūves veidošanos gar ainaviskajiem ceļiem.
- Ainava ar tās dabas un kultūras vērtībām ir taustāma vērtība kā galvenais atrašanās vietas faktors.

Pilišķu meža mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota agrārā un mežsaimniecības ainava, kas saglabā mozaīkveida raksturu un paredz jaunu būvju, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras piemērotu integrāciju konkrētajā vietā.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā un kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, tikai saglabājot, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības un īpašības, tostarp dabas vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko pievilcību, kultūrvēsturisko objektu kontekstu.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
- Uzturēta nemainīgu dabisko pļavu kvalitāte, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.

Vilciņu meža mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota agro un mežsaimniecības ainava, kas saglabā mozaīkveida raksturu un paredz jaunu būvju, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras piemērotu integrāciju konkrētajā vietā.

- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, tikai saglabājot, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības un īpašības, tostarp dabas vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko pievilcību, kultūrvēsturisko objektu kontekstu.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
- Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas ēkas, ņemot vērā ainavas raksturu un nozīmīgākās skatu līnijas uz atvērtajām teritorijām un no reljefa pacēlumiem, ceļu izveidē mazinot īpaši vērtīgu meža vai aizsargājamo dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Maltas upes ielejas mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaīkveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas garantē (nodrošina) jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas vērtības. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā. Apmežotas teritorijas, kuras kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos. Nodrošināt ilgtspējīgu (dabisku un viegli kopjamu) apbūves robežu/buferzonu, kā vizuāli – estētisku un ekoloģisku parēju uz piegulošām (lauksaimniecības) ainavām. Nepieļaut vienlaidu apbūves veidošanos gar ūdensobjektu krasta līnijām, ceļiem.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.

Varakļānu agrārā mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaīkveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas nodrošina jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā. Apmežotas teritorijas, kuras kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.

- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības, dabas pamatnes vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko kvalitāti un identitāti.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
- Stiprinātas reģionam raksturīgās un īpašās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām vai dabiskām pļavām, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot, ainavas raksturu un mozaīkas blīvumu, nozīmīgākās skatu līnijas uz atvērtajām teritorijām.
- Uzturēta nemainīgu dabisko pļavu kvalitāte, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.

Prīkuļu agrārā mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaīkveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas garantē (nodrošina) jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas. Infrastruktūra veidojama izvērtējot skatu līnijas, jo īpaši ainavu aizsardzības zonās un gar ainaviskajiem ceļiem, ka arī kultūras pieminekļu tuvumā.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības, dabas pamatnes vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko kvalitāti un identitāti.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
- Uzturēta nemainīgu dabisko pļavu kvalitāte, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.

Radopoles agrārā mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaīkveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas garantē jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības.
- Apbūve atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās ap esošajiem kodoliem/centriem, primāri optimizējot jau esošās apbūves teritorijas, neveidojot izplešanos.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības, dabas pamatnes vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko kvalitāti un identitāti.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.

- Stiprinātas reģionam raksturīgās un īpašās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām vai dabiskām pļavām, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot, ainavas raksturu un mozaīkas blīvumu, nozīmīgākās skatu līnijas uz atvērtajām teritorijām.

Vecvārkavas – Rudzātu agrārā mozaīkainava

- Saglabāta un labi apsaimniekota ainava, saglabājot mozaīkveida raksturu, ko veido lauksaimniecības zemju un mežu kombinācija, un kas nodrošina jaunu būvju, iekārtu, tehnisko pakalpojumu un infrastruktūras pareizu integrāciju konkrētajā vietā.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā.
- Infrastruktūra atbilstoši vietas mērogam un raksturam, kas attīstās primāri optimizējot jau esošās infrastruktūras teritorijas.
- Reģionam atbilstošu lielu ražošanas objektu integrēšana, izvērtējot skatu līnijas, ainavas vērtības, dabas pamatnes vērtības, ainavas telpisko struktūru un vizuāli estētisko kvalitāti un identitāti.
- Tūrisma infrastruktūra, kā arī objekti, kas paredzēti intensīvai tūristu izmantošanai, un šādu objektu paplašināšana, ir koncentrēta piemērotās vietās un telpiski ierobežota.
- Stiprinātas reģionam raksturīgās un īpašās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām vai dabiskām pļavām, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas elementiem, vienlaikus saglabājot, ainavas raksturu un mozaīkas blīvumu, nozīmīgākās skatu līnijas uz atvērtajām teritorijām.
- Aizsargātas un labi pārvaldītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un unikāli dabas objekti, ietekmes mazināšanai uz tiem izveidojot atbilstošu infrastruktūru, koncentrēti izvietotas ēkas, ņemot vērā ainavas raksturu un nozīmīgākās skatu līnijas uz atvērtajām teritorijām un no reljefa pacēlumiem, ceļu izveidē mazinot īpaši vērtīgu meža vai aizsargājamo dabas teritoriju fragmentācijas riskus, nodrošinot sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Dubnas – Tartaka upju ainava

- Dabas vērtību teritorijas, kas ir labi saglabātas, nekaitējot to ekoloģiskajai funkcijai vai līdzsvaram starp tās saglabāšanu un lauksaimniecisko un/vai rekreatīvo izmantošanu.
- Apmežotas lauksaimniecībai un cita veida izmantošanai nepiemērotas teritorijas, neskarot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Apmežotās teritorijas iekļautas ainavas telpiskajā struktūrā. Apmežotas teritorijas, kuras kalpo kā sasaistes koridori zaļās infrastruktūras tīklojuma nodrošināšanai.
- Ainavas identitātes, rekreācijas, veselības un vizuāli estētiskās priekšrocības tiek atzītas un aizsargātas. Zemes izmantošanā un apsaimniekošanā līdz minimumam tiek samazināta negatīvā ietekme uz ekoloģiski vērtīgiem biotopiem.
- Izcelta un saglabāta upju ainava, kā īpašs vietas atpazīstamības elements un ekoloģiski nozīmīga teritorija, nodrošinot tām piemērotu apsaimniekošanu, nepieciešamības gadījumā ietekmes mazināšanai, paredzot buferzonas ap atsevišķām, nelielām aizsargājamām teritorijām, vērtīgiem dabas elementiem vai dabiskiem zālājiem upju un ezeru krastos, iespēju robežās veidojot sasaistes starp ekoloģiski nozīmīgiem dabas

elementiem, vienlaikus saglabājot nozīmīgākās skatu līnijas uz upi. Uzturēta nemainīga dabisko zālāju kvalitāte upes krastos, veicinot atbilstošu to apsaimniekošanu, mazinot to aizaugšanas riskus ar kokaugiem un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos.

3.Pielikums. Ainaisko ceļu posmu raksturīgie skatu punkti (skatīt kopā ar attēlu)

Nr. p.k.	Fotofiksācija	Skata punkta raksturojums/vērtības
<i>P58 Viļāni–Preiļi–Špoģi virzienā no Preiļiem uz Špoģiem</i>		
1.	 (foto V. Juntņa)	Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, koku grupām.
2.	 (foto V. Plivda)	Mozaīkainava ar atsevišķiem kokiem, koku grupām.
<i>P58 Viļāni–Preiļi–Špoģi virzienā no Preiļiem uz Viļāniem</i>		
3.	 (foto I. Jurkāne)	Lauksaimniecības ainava ar izteiktiem tāliem, plašiem skatiem ar atsevišķu koku un koku grupu dominanti.
4.	 (foto I. Jurkāne)	Lauksaimniecības ainava ar izteiktiem tāliem, plašiem skatiem.

P62 Krāslava–Preiļi–Madona (Madonas apvedceļš) virzienā no Preiļiem uz Madonu

5.

(foto V. Plivda)

Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, koku grupām.

6.

(foto V. Plivda)

Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, koku grupām.

P62 Krāslava–Preiļi–Madona (Madonas apvedceļš) virzienā no Preiļiem uz Krāslavu

7.

(foto V. Jumtiņa)

Mozaīkainava ar plašām laucēm, atsevišķām viensētām, tāliem skatiem.

P63 Līvāni–Preiļi

8.

(foto V. Jumtiņa)

Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, viensētu grupām, koku grupām.

V636 Krāslava–Izvalta–Šķeltova–Aglona

9.

(foto V. Jumiņa)

Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, viensētu grupām, koku grupām.

V678 Līksna–Kalupe–Vecvārķava–Rožupe

10.

(foto I. Kivleniece)

Lauksaimniecības ainava ar atvērtiem skatiem uz Dubnu, viensētām, viensētu grupām. Vertikālās dominantes – Jadvigovas vējdzirnavas, atsevišķie koki, koku grupas.

(foto I. Kivleniece)

Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, viensētu grupām, koku grupām.

V682 Špoģi–Arendole–Vecvārķava–Sīļi

11.

(foto I. Kivleniece)

Likumota ceļa ainava gar Dubnas ieleju ar plašiem skatiem uz lauksaimniecības ainavu.

V739 Galēni–Sīļukalna–Stirniene

12.	 (foto no pašvaldības arhīva)	Galēnu ciema koku aleja ar kultūrvēsturisko ainavu.
13.	 (foto V. Jumtiņa)	Lauksaimniecības ainava ar plašiem skatiem, atsevišķām viensētām, koku grupām, Ošas upi.
<i>V742 Preiļi–Gaiļmuiža–Feimaņi</i>		
14.	 (foto D. Alžāns)	Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm.

15.

(foto D. Alžāns)

Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm.

16.

(foto D. Alžāns)

Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm.

V744 Kastīre–Kategrade–Jaunaglona–Kapiņi

17.

(foto D. Alžāns)

Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm.

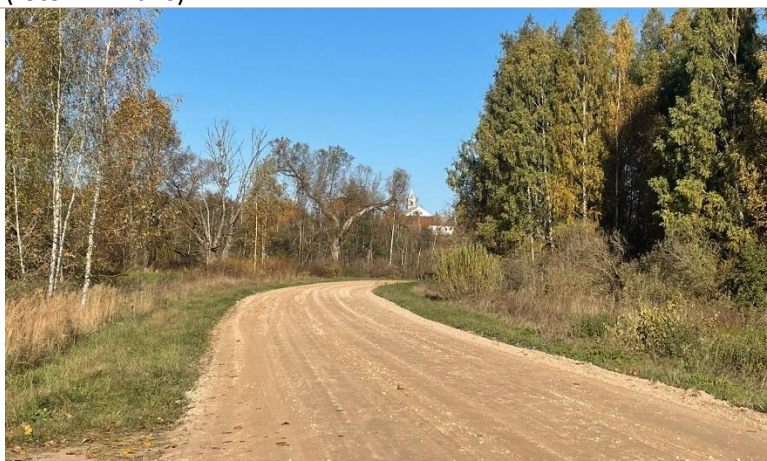
18.

(foto D. Alžāns)

Paugurainā meža ainava ar laucēm, ar Latgalei raksturīgo krucifiksu ainavu.

19.

(foto D. Alžāns)

Līkumainā meža ceļa ainava ar sakrālo dominantī – Rušonas Svētā Erceņģeļa Mihaēla Romas katoļu baznīcu.

V744 Kastīre–Kategrade–Jaunaglona–Kapiņi

20.

(foto V. Jumtiņa)

Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm.

V745 Jaunaglona–Aglona

21.	 (foto V. Jumiņa)	Pauguraina ainava ar līkumainu ceļu, viensētām, plašām laucēm un Kamenecas Ilzi.
V747 Pelēči–Ārdava		
22.	 (foto V. Jumiņa)	Paugurainā ainava ar plašiem panorāmas skatiem.
V749 Aglonas stacija–Aizkalne–Babri		
23.	 (foto V. Plivda)	Mozaīkveida ainava ar viensētu grupām.
24.	 (foto V. Jumiņa)	Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm un tāliem skatiem.

V762 Aglona–Višķi

25.

(foto V. Jumiņa)

Paugurainā mozaīkveida ainava ar plašām laucēm

V678 Līksna–Kalupe–Vecvārķava–Rožupe

26.

(foto I. Kivleniece)

Līkumota ceļa ainava gar Lielo Kolupas ezeru ar plašiem skatiem uz lauksaimniecības ainavu.

V577 Puša–Krāce–Silajāņi–Riebiņi

27.

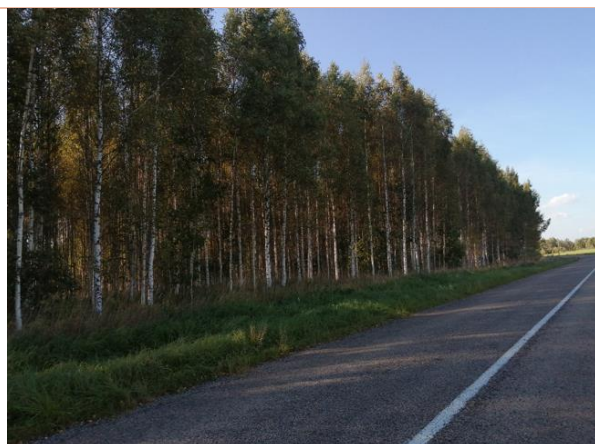

(foto I. Jurkāne)

Mozaīkainava ar viensētu, ar ūdens klātbūtni

V577 Puša–Krāce–Silajāņi–Riebiņi

28.

(foto I. Jurkāne)

Mozaīkveida ainava ar laucēm.

Pašvaldības ceļš GA-4 Galēni–Priževoti–Lomi

29.

(foto no pašvaldības arhīva)

Mozaīkveida ainava ar plašām laucēm, atsevišķu koku dominanti.

Pašvaldības ceļš SI-1 Pušča–Jačmeniški–Rozalina

30.

(foto I. Jurkāne)

Lauksaimniecības ainava ar tāliem, plašiem skatiem ar atsevišķiem kokiem un koku grupām, līkumainu ceļu.

(foto I. Jurkāne)

Lauksaimniecības ainava ar tāliem, plašiem skatiem ar atsevišķiem kokiem un koku grupām, viensētu.

Pašvaldības ceļš SI-1 Pušča–Jačmeniški–Rozalina

31.	 (foto I. Jurkāne)	Meža ceļš ar perspektīvu tālu skatu, ar laucēm.
<i>Pašvaldības ceļš SI-8 Krievu Balbārži–Latviešu Balbārži–Ščadrinieki</i>		
32.	 (foto I. Jurkāne)	Mozaīkainava ar līkumainu ceļu, ar plašām laucēm, ar tāliem panorāmas skatiem.
<i>Pašvaldības ceļš SI-9 Kotļarova–Latviešu Balbārži</i>		
33.	 (foto I. Jurkāne)	Lauksaimniecības ainava ar tāliem, plašiem skatiem ar atsevišķiem kokiem un koku grupām, līkumainu ceļu.

Skolas iela

34.

(foto I. Jurkāne)

Ceļš gar Feimankas upi.

Pašvaldības ceļš SI-11 Silajāņi-Kairiši

35.

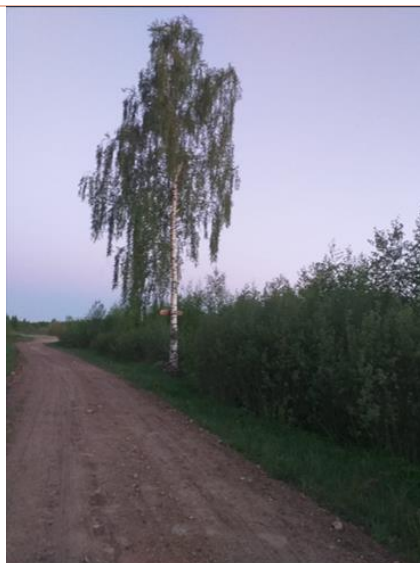

(foto I. Jurkāne)

Līkumains ceļš ar plašām laucēm, koku puduriem.

Pašvaldības ceļš SI-13 Akmentiņi-Ušpeļi-Dālijas

36.

(foto I. Jurkāne)

Līkumains ceļš ar atsevišķiem kokiem.

Pašvaldības ceļš ST-4 Stabulnieki-Pastari

37.	 (foto I. Jurkāne)	Lauksaimniecības ainava ar izteiktiem tāliem, plašiem skatiem ar atsevišķiem kokiem un koku grupām, ar kultūrvēsturisko dominanti – Pastaru vējdzirnavām.
<i>Pašvaldības ceļš ST–9 Pastari–Baloži</i>		
38.	 (foto I. Jurkāne)	Lauksaimniecības ainava ar izteiktiem tāliem, plašiem skatiem ar atsevišķu koku un koku grupu dominanti.
<i>Pašvaldības ceļš ST–10 Pastari–Kozuļņi</i>		
39.	 (foto I. Jurkāne)	Lauksaimniecības ainava ar izteiktiem tāliem, plašiem skatiem.
<i>Pašvaldības ceļš ST–12 Ūgaiņi–Puduļi–Kļaviņu mājas</i>		

40.

(foto I. Jurkāne)

Mozaīkainava ar plašām laucēm, ganībām un viensētām.

Pašvaldības ceļš ST-15 Vilciņi–Zvērgža–Varaža

41.

(foto I. Jurkāne)

Mozaīkainava ar plašām laucēm.

Pašvaldības ceļš VA-4 Novosele–Šusta ezers–Šaripovka

42.

(foto S. Medne)

Meža ceļa ainava ar laucēm.

LVM ceļš Degļu ceļš, Slūkas ceļš, Garā purva ceļš

43.

(foto I. Jurkāne)

Meža ceļa ainava

(foto I. Jurkāne)

Meža ceļa ainava

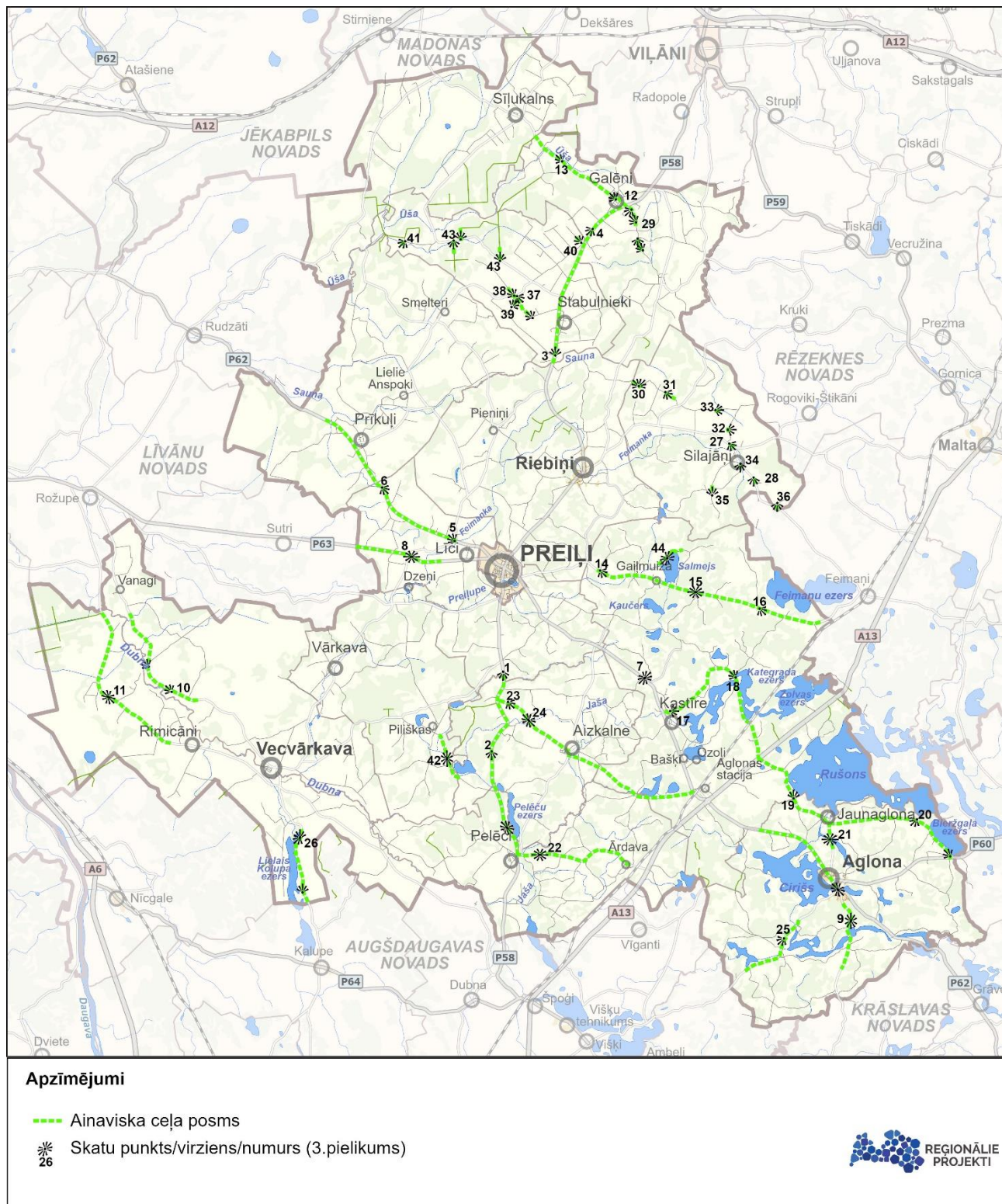
Pašvaldības ceļš RU–27 Tiša–Gaiļmuiža

44.

(foto D. Alžāns)

Mozaikainava ar skatu uz
Salmejas ezera skatu torni

Ainavisko ceļu posmu raksturīgie skatu punkti

Pasūtītājs: **Preiļu novada pašvaldība**

Kontakti: Raiņa bulvāris 19, Preiļi, Preiļu novads, LV-5301, dome@preili.lv,
tel.: 65322766, www.preili.lv

Izstrādes vadītāja: Tatjana Kārklīniece

Izstrādātājs: **SIA “Reģionālie projekti”**

Projekta izstrādes komanda: Santa Pētersone, Ivo Narbutis, Jānis Ozols, Vita Jumtiņa,
Līva Meļķe-Tropiņa, Laine Šildere, Anatolijs Boiko, Sanita Fazilova, Līna Dimitrijeva u.c.

Kontakti: Rūpniecības iela 32b – 2, Rīga, LV – 1045, tel.: 67320809, birojs@rp.lv,
www.rp.lv

**REĢIONĀLIE
PROJEKTI**